

***Omgaan met meer-/hoogbegaafde
kinderen uit de groepen 1 t/m 4
binnen de Vierambachtschool***

Onderdeel van 'Schoolcijfers, een tweede natuur'

Namen: Martijn Brouwer - 0809304
Kirsten Klomp - 0818656
Mendi Oosse - 0826154
Klas: VLB4PO
Datum: 30 januari 2013
Docent: K. van Dorsselaer

Het onderzoeksverslag dat voor u ligt, vormt de afsluiting van ons praktijkonderzoek en is geschreven in het kader van de minor 'Passend Onderwijs' aan de Hogeschool Rotterdam, locatie Museumpark. Het onderzoek heeft plaatsgevonden op de openbare basisschool de Vierambacht in Rotterdam. Binnen deze school hebben wij onderzoek gedaan naar hoe er wordt omgegaan met meer-/hoogbegaafde kinderen in de groepen 1 t/m 4 op het gebied van rekenen.

De Vierambacht is een school die zich inzet voor uitdagender en passend onderwijs voor meer-/hoogbegaafde leerlingen. De school wil weten hoe zij dit in de groepen 1 t/m 4 kunnen aanbieden en heeft ons gevraagd om dit voor hun te onderzoeken.

Graag willen wij een aantal mensen bedanken die ons geholpen en begeleid hebben bij het tot stand brengen van ons onderzoek:

- Karin van Dorsselaer, minor begeleidster
- Bas Oprins, onderzoeksbegeleider
- Paulien van der Cammen, intern begeleidster op de Vierambacht

Bedankt voor jullie ondersteuning, feedback, deskundigheid en medewerking tijdens het uitvoeren van ons onderzoek.

Rotterdam, 21 januari 2013

Martijn Brouwer
Kirsten Klomp
Mendi Oosse

Inhoudsopgave

<i>Inhoudsopgave</i>	3
<i>Samenvatting</i>	4
<i>Inleiding</i>	7
<i>Hoofdstuk 1:</i>	
Probleemstelling	
§ 1.1 Het praktijkprobleem.....	8
§ 1.2 Het onderzoeksdoel.....	10
§ 1.3 De onderzoeksvraag & deelvragen.....	10
<i>Hoofdstuk 2:</i>	
Dataverzameling & onderzoeksinstrumenten.....	11
<i>Hoofdstuk 3:</i>	
Resultaten.....	13
<i>Hoofdstuk 4:</i>	
Conclusies.....	23
<i>Hoofdstuk 5:</i>	
Aanbevelingen.....	25
<i>Hoofdstuk 6:</i>	
Vooruitblik.....	26
<i>Hoofdstuk 7:</i>	
Evaluatie.....	27
<i>Bronvermelding</i>	31
<i>Bijlagen</i>	32

In opdracht van de Hogeschool Rotterdam, onderzoeksteam 'schoolcijfers' en O.B.S. de Vierambacht hebben wij onderzoek gedaan naar plusleerlingen en A-leerlingen op het gebied van rekenen binnen de Vierambachtschool.

De Vierambachtschool is een school waarbij men opbrengstgericht te werk wil gaan en de leerkrachten datageletterd zijn. Zij willen de leeropbrengsten van meer-/hoogbegaafde leerlingen verhogen. In ons onderzoek richten wij ons op deze doelgroep met betrekking tot het rekenen in de onderbouw. Op school is er een groep kinderen die A-scores halen bij Cito-toetsen, maar niet in aanmerking komen om naar een Plusgroep te gaan doordat de motivatie laag is of het niveau te hoog ligt. De school vermoedt dat er een groep meer-/hoogbegaafde leerlingen is die onderpresteren

Het vooronderzoek heeft ons de volgende onderzoeksvraag opgeleverd:

Hoe kan de Vierambachtschool voor meer-/hoogbegaafde leerlingen, binnen de groepen 1 t/m 4, een uitdagend rekenklimaat creëren waarbij er opbrengstgericht wordt gewerkt en rekening wordt gehouden met rekendoelstellingen voor meer-/hoogbegaafde leerlingen?

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden hebben wij een aantal deelvragen gemaakt. Deze deelvragen zijn onderzocht middels verschillende onderzoeksmethoden als literatuuronderzoek, interviews, een enquête onder de leerkrachten van de onderbouw en klassenobservaties. De belangrijkste bevindingen per deelvraag worden hieronder kort omschreven.

1. Wat is de definitie van meer-/hoogbegaafdheid?

Om te kunnen spreken van meer-/hoogbegaafdheid moet een kind beschikken over een drietal persoonskenmerken, namelijk: hoge intellectuele capaciteiten, motivatie en creativiteit. (Mönks & Ypenburg, 1995). De school dient een stimulerend effect te hebben op de meer-/hoogbegaafde leerling, omdat anders de hoogbegaafdheid waarschijnlijk niet tot uiting zal komen.

Er kan niet gesproken worden over het hoogbegaafde kind, omdat deze kinderen onderling zo verschillen dat het niet mogelijk is om te spreken over een groep. Daarom is er door Betts en Neihart een indeling gemaakt van profielen van hoogbegaafde leerlingen (de succesvolle leerling, de uitdagende leerling, de onderduikende leerling, de dropout, de leerling met leer- en / of gedragsproblemen en de zelfstandige leerling). (Boulanger, 2010)

2. Wat zijn de onderwijsbehoeftes op het gebied van rekenen van meer-/hoogbegaafde leerlingen?

Deze leerlingen hebben verrijking nodig van de lesstof, in plaats van herhaling. Dit kan door te 'verbreden' of te 'verdiepen'. Verbreden houdt in dat de leerling ook stof van een ander onderwerp krijgt aangeboden, het leeraanbod wordt dus verbreed. Verdiepen houdt in dat de leerling dieper (verder) ingaat op een onderwerp waarover de klas werkt. (Kieboom & Verhey, 2010).

Daarnaast hebben deze leerlingen andere onderwijsbehoeftes dan gemiddelde kinderen. Zo willen zij gezien, geaccepteerd en gewaardeerd worden. Hebben ze behoefte aan autonomie, intellectuele stimulans en contact met gelijkgestemden. En hebben zij steun nodig bij het leren van academische vaardigheden, leer- en werkstrategieën en sociale vaardigheden. (PONTE, z.d.A)

3. Wat zijn de criteria om als leerling in een Plusklas te komen?

Deze criteria verschillen per school. Leerlingen van de Vierambacht die aan de Plusklas willen deelnemen moeten aan verschillende criteria voldoen. Zo moeten zij beschikken over hoge toetsresultaten bij reguliere en Cito toetsen. Wanneer een leerling A-scores behaalt voor de vakken rekenen en begrijpend lezen wordt het kind door getoetst op een hoger niveau. Wanneer de uitkomst van deze toetsen A-scores zijn, komt de leerling in aanmerking voor de Plusklas.

Vervolgens wordt er naar de inzet en de motivatie van het kind gekeken. Het kind dient voldoende inzet te tonen in de klas om met ander en moeilijker werk aan de slag te gaan. Daarnaast moet het ook gemotiveerd zijn om met moeilijker werk te willen werken. Toont het kind geen voldoende inzet en motivatie, dan mag het niet naar de plusklas.

4. Wat is de meerwaarde van een Plusklas?

In de plusklas wordt voorzien in hun behoefte aan uitdagende leerstof. De leerlingen leren dingen die ze interessant vinden en die soms ingewikkeld of moeilijk zijn. Ook leren ze hier hoe ze moeten leren, omdat ze dat vaak niet gewend zijn. De doelstelling van de Plusklas is tegemoet komen aan de specifieke behoeften van hoogbegaafde kinderen in de leeftijd van 6 tot 12 jaar, zowel op intellectueel als op sociaal-emotioneel en creatief gebied. De Plusklas kan het meer-/hoogbegaafde kind een intellectuele stimulans en uitdaging op eigen niveau bieden (cognitief aspect) en de creatieve capaciteiten stimuleren. Daarnaast komen zij in contact met gelijkgestemde leeftijdsgenoten (sociaal aspect) en ontwikkelen zij zich op emotioneel gebied.

5. Welk onderwijsarrangement verzorgt een leerkracht voor A-leerlingen?

Iedere groep heeft de beschikking tot de methode Pluspunt. Vanaf groep 3 wordt daar uitgebreid mee gewerkt. A-leerlingen krijgen standaard de verrijkings-/verdiepingsstof van deze methode. Naast deze methodes kan er vanaf groep 3 ook worden gekozen uit Kien en Rekenmeesters. Wat wij binnen de onderbouw hebben gezien is dat leerkrachten ook gebruik maken van eigen materiaal. Het gebruik van leskisten binnen de kleutergroepen hebben wij in deze observaties niet kunnen waarnemen.

6. Wat zijn de verdiepings-/verrijkingsdoelstellingen met betrekking tot rekenen voor meer-/hoogbegaafde leerlingen?

Voor meer-/hoogbegaafde leerlingen zijn er op de Vierambachtschool meerdere lesmethodes beschikbaar. De methode pluspunt is opgesteld naar aanleiding van de TULE rekendoelstellingen. De methode Kien heeft geen leerlijn of lesdoelen. Wel staan er aspecten centraal als actief nadenken, uitleggen en reflectie. Hieruit kan de leerkracht doelstellingen maken met betrekking tot een actieve werkhouding. De methode rekenmeester heeft geen leerlijn of lesdoelen. De school heeft hier geen handleiding van.

7. Hoe worden de doelstellingen voor meerbegaafde-/hoogbegaafde leerlingen met betrekking tot rekenen getoetst?

De algemene rekendoelstellingen worden getoetst door rekentoetsen uit de methode Pluspunt en CITO. Op de school is er verdiepings- en verbredingsstof aanwezig, maar de rekendoelstellingen zijn voor alle kinderen hetzelfde. Voor de meer-/hoogbegaafde kinderen worden de doelstellingen niet aangepast aan hun niveau. In de Plusklas worden er leerlingen getoetst op inzet en creativiteit.

8. Wanneer is een leerkracht datageletterd en hoe kan een leerkracht opbrengstgericht werken om een optimaal klimaat te creëren?

Wanneer de leerkracht gegevens van een leerling registreert, interpreteert en zijn/haar onderwijs op basis van data aanpast werkt hij/zij datageletterd. Bij het opbrengstgericht werken gaat het om: "Het bewust, systematisch en cyclisch werken aan vooraf gestelde doelen om hiermee maximale opbrengsten te behalen." (Broekman en Koot, 2011). De leerkrachten werken hierbij aan een vaste cyclus, namelijk: het vaststellen doelen en standaarden, verzamelen van informatie, registreren van vorderingen, interpreteren van vorderingen en het nemen van beslissingen (Ledoux, Blok en Bogaard, 2009). De school moet hierbij hoge verwachtingen hebben van de leerlingen, uitdagende doelen stellen en met regelmaat nagaan of deze doelen behaald worden.

9. Hoe werkt de school aan opbrengstgericht werken en datageletterdheid?

De school kijkt naar wat ze kunnen en mogen verwachten van de leerlingen. Per leerjaar en groep is dit verschillend. De school wil hierop passend onderwijs bieden. De leerkracht is hierbij verantwoordelijk door een groepsplan bij te houden. Hierin zijn de doelen geformuleerd en kunnen deze worden bijgesteld. Wanneer de doelen zijn getoetst past de leerkracht zijn/haar instructie aan op het niveau van het kind. Na verloop van tijd wordt het groepsplan geëvalueerd. De verzamelde gegevens worden gedigitaliseerd.

Wij hebben geconcludeerd dat meer-/hoogbegaafde kinderen behoefte hebben aan minder uitleg en herhaling van de lesstof. Deze kinderen hebben verbreding en verdiepingsstof nodig. Op de school is er verdiepings- en verbredingsstof aanwezig, maar de rekendoelstellingen zijn voor alle kinderen hetzelfde. Voor de meer- en hoogbegaafde kinderen worden de doelstellingen niet aangepast aan hun niveau. De kinderen maken dezelfde rekenstof als de rest van de klas en krijgen minder instructie. Door rekendoelstellingen op te stellen voor meer- en hoogbegaafde kinderen kan de school een uitdagend rekenklimaat creëren.

Opbrengstgericht werken is niet afhankelijk van alleen de leerkrachten op een school, maar ook de directie en het bestuur moeten hierbij helpen. Als de school opbrengstgericht wilt werken moeten er rekendoelstellingen komen voor de meer- en hoogbegaafde kinderen.

Voor dit onderzoek is er een aanleiding vanuit drie verschillende partijen.

1. De studenten

Binnen het kader van de minor passend onderwijs gaan wij onderzoek doen naar meer-/hoogbegaafde leerlingen uit de onderbouw van O.B.S. de Vierambachtschool.

2. Onderzoeksteam schoolcijfers

Dit onderzoek maakt deel uit van het onderzoek 'schoolcijfers.' Zij doen onderzoek naar opbrengstgericht werken en datageletterdheid. Het verband tussen deze twee begrippen moet een rol spelen binnen ons onderzoek. De data uit ons onderzoek zal gebruikt worden voor het onderzoek 'schoolcijfers.'

3. O.B.S. de Vierambachtschool

Zij streven naar een uniform beleid met betrekking tot opbrengstgericht werken. Zij willen data effectief kunnen filteren en dit gebruiken om leerlingen op weg te helpen. Vaak wordt er gekeken naar leerlingen die zwak presteren. Er moet ook gekeken worden naar leerlingen die bovengemiddeld presteren. De school wil dat er bij meer-/hoogbegaafde leerlingen onder prestatie wordt voorkomen.

Het onderzoek vindt plaats binnen de Vierambachtschool. De Vierambachtschool is een brede en gemengde school waarbij er binnen de organisatie overeenstemming is om opbrengstgericht te werken. Binnen de groepen zijn er niveauverschillen die worden aangeduid met een letter. Binnen iedere groep zijn er leerlingen te vinden die A-scores behalen voor het vak rekenen. Leerlingen die op meerdere vakgebieden A-scores behalen, krijgen de kans om zich door te ontwikkelen in een plusklas. Binnen de school gaan er na de herfstvakantie twee plusklassen van start. Er is een plusklas voor de onder-/middenbouw en een plusklas voor de bovenbouw. De leerlingen die in de plusklas zitten, komen één keer per week bij elkaar. Naast de plusklas volgen zij ook het reguliere programma voor leerlingen op A-niveau binnen een eigen klas. De plusklas van de onderbouw is relevant voor ons onderzoek, omdat de onder-/middenbouw ons onderzoeksgebied is.

§ 1.1 Het praktijkprobleem

Wat is het probleem?

Openbare basisschool 'de Vierambacht' wil binnen de onder-/middenbouw (groepen 1 t/m 4) haar leeropbrengsten bij meer-/hoogbegaafde leerlingen op het gebied van rekenen verhogen. Ze willen weten of er leerlingen uit deze doelgroep zijn die onderpresteren. Ook wil de school weten hoe zij deze leerlingen kan motiveren en (blijven) uitdagen. Daarnaast moeten leeropbrengsten getoetst, geregistreerd en geïnterpreteerd worden volgens een opbrengstgericht model waarbij er gebruik wordt gemaakt van een digitaal systeem. Wat halen zij uit een leerlingvolgsysteem om een meer-/hoogbegaafde leerling verder op weg te helpen?

Wie heeft met het probleem te maken?

Verschillende partijen hebben met dit probleem te maken. Om een duidelijk overzicht te hebben van de rol die zij daarbij spelen en de verschillen waarin zij het praktijkprobleem ervaren, hebben wij een tabel gemaakt.

Wie heeft het probleem?	Wat voor rol spelen zij?	Verschillen in ervaring.
De school	Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel willen zo opbrengstgericht mogelijk te werk gaan om passend onderwijs te bieden aan haar leerlingen.	Het team wil overeenstemming hebben op het gebied van opbrengstgericht werken.
Onderwijsinspectie	Zij controleren vooral het beleid op het gebied van schoolvakken.	
Externe organisaties	Overige organisaties die zich met de zorg van leerlingen bezig houden.	
Meerbegaafde leerlingen	We spreken hier over A-leerlingen met een IQ rond de 120 die wel/niet (ook) in een Plusklas zitten. Onderpresteerders kunnen in deze groep voorkomen.	
Hoogbegaafde leerlingen	We spreken hier over A-leerlingen met een IQ van 130 of hoger die wel/niet (ook) in een Plusklas zitten. Onderpresteerders kunnen in deze groep voorkomen.	
Ouders/verzorgers	Voeden het kind buiten de schoolactiviteiten op. Ouders/verzorgers willen wel/niet de hoogst haalbare onderwijskwaliteit voor hun kind.	De meningen van de ouders/verzorgers omtrent meer-/hoogbegaafdheid verschillen van elkaar.

Wanneer treedt het probleem op?

- Tijdens de schoolperiode van meer-/hoogbegaafde leerlingen.
- Wanneer er met het leerlingvolgsysteem wordt gewerkt. De vraag is welke gegevens (van de leerlijn rekenen) er in en uit het systeem gaan. Welke gegevens zijn relevant voor meer-/hoogbegaafde leerlingen om een ontwikkelingsgericht pad uit te zetten? Wat voor soort (extra) stof bied je aan en in welke vorm (verdieping, verrijking, compacten)? Hoe toets je dit? Hoe monitor je dat? Hoe past de leerkracht zijn/haar instructie aan?
- Wanneer A-leerlingen opdrachten moeten maken waar geen uitdaging in zit.
- Wanneer A-leerlingen meer van hetzelfde moeten maken. Dit zijn opdrachten die in een zelfde vorm zijn gegoten.

Waarom is het een probleem?

Er wordt vaak gekeken naar leerlingen die laag presteren binnen de school. De school wil opbrengstgericht werken om zich aan haar missie en de normen die door het ministerie van onderwijs zijn opgesteld te houden. Deze normen worden door de onderwijsinspectie gecontroleerd.

Op school is er ook een groep kinderen die A-scores halen bij Cito-toetsen, maar niet in aanmerking komen om naar een Plusgroep te gaan doordat de motivatie laag is of het niveau te hoog ligt. De school vermoedt dat er een groep meer-/hoogbegaafde leerlingen is die onderpresteren. De meer-/hoogbegaafde leerlingen worden soms niet begrepen. Volgens de cirkel van Renzulli/Mönks (*Mönks en Ypenburg, 1995*) is motivatie (naast hoge intelligentie en creativiteit) een belangrijke component omtrent meer-/hoogbegaafdheid. In de aanleg zijn deze factoren in het begaafde kind aanwezig, maar wordt de uitwerking ervan volgens Mönks beïnvloed door de omgevingsfactoren. Deze omgevingsfactoren zijn het gezin, de school en de ontwikkelingsgelijken van het kind. Gagné gaat dieper in op de component motivatie. Hij stelt dat motivatie een belangrijke component is, maar dat deze geen aanlegfactor is. Het is een persoonlijkheidsfactor. Leerlingen kunnen dus aanleg hebben om meer-/hoogbegaafd te zijn terwijl zij niet gemotiveerd zijn. Hun capaciteiten worden dan niet optimaal ontwikkeld. We spreken dan over onderpresteerders. Wanneer de creativiteit, hoge intelligentie en motivatie door de omgeving van het kind worden afgekeurd of er te gemakkelijke taken aan het kind gegeven worden (geen inspanning hoeven leveren, geen werken leerstrategieën ontwikkelen) raakt het kind gedemotiveerd en kan het zelfs een negatief zelfbeeld of faalangst ontwikkelen (*van Gerven, 2009*).

Het probleem op het gebied van motivatie wordt door het schoolteam vooral in de klas ervaren, omdat zij de indruk krijgen dat er een bepaalde groep meer-/hoogbegaafde leerlingen is die zich niet gemotiveerd voelt. Deze leerlingen hebben de juiste uitdaging nodig.

Het nut om het praktijkprobleem op te lossen is om een aanzet te doen om het beleid voor meer-/hoogbegaafde leerlingen met nieuwe inzichten te wijzigen. Daarnaast valt het probleem binnen het kader van opbrengstgericht werken en datageletterdheid. Het geeft een beeld over de manier van werken op deze gebieden en nieuwe inzichten om het beleid aan te passen.

Waar doet het probleem zich voor?

Het probleem doet zich voor binnen de Vierambachtschool. Het is een probleem op schoolniveau, klassenniveau en leerlingenniveau. Het probleem doet zich in ons onderzoek voor in de onder-/middenbouw en in de plusklassen voor onder-/middenbouw. Wanneer leerlingen getoetst worden ontstaan er problemen met betrekking tot het uniform interpreteren van data om vervolgens opbrengstgericht aan de slag te gaan.

Hoe is het probleem ontstaan?

Het probleem is ontstaan doordat de betrokken partijen (leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel en het management) van de Vierambacht school vastlopen binnen het huidige beleid voor meer-/hoogbegaafde leerlingen. Er is een gevoel ontstaan dat er meer-/hoogbegaafde leerlingen zijn die onderpresteren. De school heeft speciale materialen aangeschaft om meer-/hoogbegaafde leerlingen op weg te helpen, maar kan daar nog niet efficiënt mee omgaan om de leerlingen gemotiveerd te houden en de leeropbrengsten te verhogen.

§ 1.2 Het onderzoeksdoel

Het doel van het onderzoek is om aan het eind van het onderzoek een onderzoeksrapport af te kunnen geven waarmee kennis omtrent het beleid van meer-/hoogbegaafde leerlingen op het gebied van rekenen in de onderbouw kan worden gedeeld om binnen de Vierambachtschool een passend beleid en onderwijsarrangement te creëren waarbij er voor onze doelgroep opbrengstgericht wordt gewerkt en waarbij de leraren kunnen werken aan het datageletterd zijn.

§ 1.3 De onderzoeksvraag & deelvragen

De onderzoeksvraag

Hoe kan de Vierambachtschool voor meer-/hoogbegaafde leerlingen, binnen de groepen 1 t/m 4, een uitdagend rekenklimaat creëren waarbij er opbrengstgericht wordt gewerkt en rekening wordt gehouden met rekendoelstellingen voor meer-/hoogbegaafde leerlingen?

Deelvragen

1. Wat wordt verstaan onder meer-/hoogbegaafdheid?
2. Wat zijn de onderwijsbehoeftes op het gebied van rekenen van meer-/hoogbegaafde leerlingen?
3. Wat zijn de criteria om als leerling in een Plusklas te komen?
4. Wat is de meerwaarde van een Plusklas?
5. Welk onderwijsarrangement verzorgt een leerkracht voor A-leerlingen?
6. Wat zijn de verdiepings-/verrijkingsdoelstellingen met betrekking tot rekenen voor meer-/hoogbegaafde leerlingen?
7. Hoe worden de doelstellingen voor meerbegaafde-/hoogbegaafde leerlingen met betrekking tot rekenen getoetst?
8. Wanneer is een leerkracht datageletterd en hoe kan een leerkracht opbrengstgericht werken om een optimaal klimaat te creëren?
9. Hoe werkt de school aan opbrengstgericht werken en datageletterdheid?

Wat wij precies met deze deelvragen willen bereiken, wat er daar voor moet gebeuren en wat wij hiervoor nodig hebben komt aan bod in hoofdstuk 2.

Begrippen:

- Meer- en hoogbegaafdheid: om te kunnen spreken van meer-/hoogbegaafdheid moet een kind beschikken over een drietal persoonskenmerken, namelijk: hoge intellectuele capaciteiten, motivatie en creativiteit. (Mönks & Ypenburg, 1995).
- Datageletterd: wanneer een leerkracht de cyclus die Ledoux, Blok en Boogaard (2009) kan doorlopen en hier mee aan het werk kan gaan door de resultaten van een leerling te registreren, te interpreteren en de lesstof aan te passen op basis van deze uitkomsten, is de leerkracht datageletterd.
- Opbrengstgericht werken: het bewust, systematisch en cyclisch werken aan vooraf gestelde doelen om hiermee maximale opbrengsten te behalen. (Broekman en Koot, 2011)

In dit hoofdstuk worden de methoden van dataverzameling en data analyse technieken besproken aan de hand van de deelvragen van het onderzoek. Ook worden hierbij de eventuele randvoorwaarden genoemd die van invloed waren op de aanpak van de deelvraag. Wanneer van toepassing wordt er ook besproken hoe de belanghebbenden bij het onderzoek zijn betrokken.

Deelvraag 1: Wat wordt verstaan onder meer-/hoogbegaafdheid?

De databronnen die zijn gebruikt voor het beantwoorden van deze deelvraag zijn mediaproducten en literatuur. Het mediaproduct dat we hebben gebruikt is internet en de literatuur is opgezocht in verschillende boeken. Zowel het internet als de literatuur hebben we gebruikt voor het opzoeken van relevante en informatieve theoretische informatie over meer-/hoogbegaafdheid. De gevonden informatie is geselecteerd op basis van relevantie voor het beantwoorden van de deelvraag. Vervolgens is de informatie samengevat en verwerkt tot een informatief en kloppend antwoord op de deelvraag. Bij deze deelvraag waren er geen randvoorwaarden die van invloed waren op de aanpak. Wel moesten we ons voor deze deelvraag voldoende verdiepen in relevante theorie over het onderwerp, om te weten wat goede en betrouwbare informatie zou zijn. Dit konden we controleren door verschillende boeken te lezen en te kijken welke informatie met elkaar overeen kwam.

Deelvraag 2: Wat zijn de onderwijsbehoeftes op het gebied van rekenen van meer-/hoogbegaafde leerlingen?

Ook voor deze deelvraag hebben we gebruik gemaakt van literatuur en internet. We zijn op zoek gegaan naar de onderwijsbehoeftes van meer-/hoogbegaafde leerlingen. Aan de hand van de gevonden informatie hebben we een selectie gemaakt van de onderwijsbehoeftes die relevant zijn op het gebied van rekenen. Deze selectie hebben we verwerkt voor het beantwoorden van de deelvraag. Bij deze deelvraag zijn er geen randvoorwaarden van toepassing geweest. Wel moesten we ons voor deze deelvraag ook voldoende verdiepen in relevante theorie, om te weten welke onderwijsbehoeftes gelden voor meer-/hoogbegaafde leerlingen, zodat we hier een goede selectie van konden maken.

Deelvraag 3: Wat zijn de criteria om als leerling in een Plusklas te komen?

De bronnen voor het beantwoorden van deze deelvraag waren individuele personen. De techniek die we daarvoor hebben gebruikt is het ondervragen middels een interview. Het interview hebben we gehouden met de adjunct-directeur en met de intern begeleidster van de onderbouw en middenbouw van de Vierambacht. Aan hen hebben we de vraag voorgelegd wanneer leerlingen aan de Plusklas mogen deelnemen. De randvoorwaarden die nodig waren voor het beantwoorden van deze deelvraag waren het krijgen van medewerking en ondersteuning van medewerkers van de Vierambacht. We hebben de belanghebbenden betrokken bij het onderzoek door van te voren afspraken met beide partijen te maken over wanneer we langs zouden komen voor het interview en door de geïnterviewden informatie te verstrekken over ons onderzoek, zodat ze hiervan op de hoogte waren en wisten wat ons onderzoek in grote lijnen inhield.

Deelvraag 4: Wat is de meerwaarde van een Plusklas?

Om deze deelvraag te beantwoorden hebben wij gebruik gemaakt van literatuur en internet. We zijn op zoek gegaan naar relevante artikelen over de plusklas in het algemeen en vanuit die artikelen zijn wij gaan kijken wat wij konden gebruiken voor onze deelvraag. Dit geldt ook voor de literatuur die wij in boeken hebben gevonden. Wij hebben vervolgens de informatie die wij hebben gevonden op internet en in boeken verwerkt en hier hebben we een antwoord van gemaakt op de deelvraag. Bij deze deelvraag zijn er geen randvoorwaarden van toepassing geweest.

Deelvraag 5: Welk onderwijsarrangement verzorgt een leerkracht voor A-leerlingen?

Om deze deelvraag te beantwoorden hebben wij in de groepen 1 t/m 4 en in de plusklas een observatie gedaan. Naast deze observaties wordt er informatie gehaald uit de enquête die verspreid is onder de leerkrachten van de onderbouw. Ook wordt informatie gehaald uit de gebruikte rekenmethodes van de Vierambachtschool. Op verschillende scholen worden verschillende begrippen die binnen een onderwijsarrangement anders geïnterpreteerde. Wat het volgens de literatuur inhoud wordt vergeleken met onze onderzoeksresultaten. Deze deelvraag gaat vooral om het onderwijsarrangement van de Vierambachtschool. In het onderzoek moet duidelijk worden welke onderwijsarrangement de Vierambachtschool aanbiedt aan A-leerlingen op het gebied van rekenen in de onderbouw.

Deelvraag 6: Wat zijn de verdiepings-/verrijkingsdoelstellingen met betrekking tot rekenen voor meer-/hoogbegaafde leerlingen?

Deze informatie wordt uit de rekenmethodes gehaald die de Vierambachtschool hanteren. Naast methodeonderzoek wordt er ook gebruik gemaakt van observaties die gedaan zijn in de groepen 1 t/m 4 en in de plusklas. Ook wordt er informatie uit de enquêtes gehaald. In het belang van ons onderzoek vinden wij het belangrijk wat de leerkrachten (bij onze doelgroep) met deze doelstellingen willen bereiken. Daarnaast hebben we met de intern begeleider en de adjunct-directeur een interview afgenomen en naar deze doelen gevraagd. Om deze deelvraag verder te beantwoorden wordt er gebruik gemaakt van de onderwijsdoelen op het gebied van rekenen die door de overheid zijn vastgesteld binnen TULE.

Deelvraag 7: Hoe worden de doelstellingen voor meerbegaafde-/hoogbegaafde leerlingen met betrekking tot rekenen getoetst?

Deze informatie wordt uit de rekenmethodes gehaald die de Vierambachtschool hanteren. Naast methodeonderzoek wordt er ook gebruik gemaakt van observaties die gedaan zijn in de groepen 1 t/m 4 en in de plusklas. Ook wordt er informatie uit de enquêtes gehaald. In het belang van ons onderzoek vinden wij het belangrijk wat de leerkrachten (bij onze doelgroep) met deze doelstellingen willen bereiken. Daarnaast hebben we met de intern begeleider en de adjunct-directeur een interview afgenomen en naar deze manier van toetsen gevraagd.

Deelvraag 8: Wanneer is een leerkracht datageletterd en hoe kan een leerkracht opbrengstgericht werken om een optimaal klimaat te creëren?

Om deze deelvraag te beantwoorden hebben wij gebruik gemaakt van literatuur en internet. We zijn op zoek gegaan naar relevante artikelen over opbrengstgericht werken in het algemeen en vanuit die artikelen zijn wij gaan kijken wat wij konden gebruiken voor onze deelvraag. Dit geldt ook voor de literatuur die wij in boeken hebben gevonden. Wij hebben vervolgens de informatie die wij hebben gevonden op internet en in boeken verwerkt en hier hebben we een antwoord van gemaakt op de deelvraag. Bij deze deelvraag zijn er geen randvoorwaarden van toepassing geweest.

Deelvraag 9: Hoe werkt de school aan opbrengstgericht werken en datageletterdheid?

Voor deze deelvraag hebben wij gebruik gemaakt van individuele personen en sociale werkelijkheid. Wij hebben een interview gedaan met de intern begeleider van de onderbouw en de middenbouw. Ook hebben wij een enquête uitgezet onder alle leerkrachten in de onderbouw en wij hebben observaties gedaan in de onderbouw groepen. Hierna zijn wij alle relevante informatie uit het interview, de enquêtes en de observaties met betrekking tot deze deelvraag gaan filteren. We hebben vervolgens de informatie verwerkt tot een informatief en kloppend antwoord op de deelvraag. Bij deze deelvraag zijn wel randvoorwaarden van toepassing geweest. De leerkrachten hebben voor het beantwoorden van de enquête hun medewerking moeten verlenen en zij hebben ons toegestaan om te observeren in de groepen.

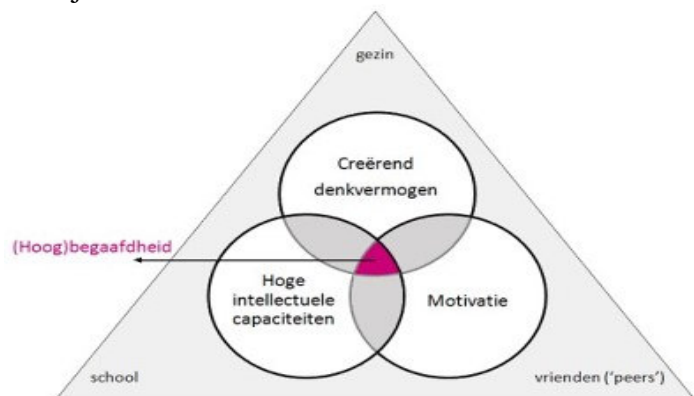
In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de deelvragen. De belangrijkste resultaten zijn per deelvraag weergegeven.

Deelvraag 1: Wat wordt verstaan onder meer-/hoogbegaafdheid?

Onderzoeksmethode: literatuur

Voor het beantwoorden van deze deelvraag is gebruik gemaakt van literatuur. Hierin hebben wij gevonden dat meerbegaafde kinderen meer werk aankunnen dan de gemiddelde leerling uit de groep. Ze zijn wat verder qua intelligentie. Deze kinderen kunnen boven het gemiddelde van de groep werken, net als hoogbegaafde kinderen. Bij de meerbegaafde kinderen wordt er (meestal) geen test afgenomen om hun intelligentie te bepalen, zij scoren gewoon goed op schooltoetsen. De hoogbegaafde kinderen hebben wel een intelligentie test afgelegd, waar vervolgens uit geconcludeerd kon worden dat zij hoogbegaafd zijn.

Om te kunnen spreken van hoogbegaafdheid moet een kind in ieder geval beschikken over een drietal persoonskenmerken, namelijk: hoge intellectuele capaciteiten, motivatie en creativiteit. Deze persoonskenmerken kunnen alleen tot een harmonieuze ontwikkeling komen wanneer er een juiste begeleiding en stimulering is vanuit de sociale omgeving (gezin, school en vrienden). Dit wordt in het meer-factoren-model van Mönks weergegeven. Mönks zegt hier over: "Pas bij een goed samenspel van de genoemde zes factoren kan hoogbegaafdheid zich ontwikkelen en zich realiseren in de vorm van uitzonderlijke prestaties. Essentiële voorwaarde hiervoor is de aanwezigheid van sociale competentie bij de desbetreffende persoon". Aldus een citaat van Mönks (Mönks & Ypenburg, 1995).

Eigenlijk zou er eerst een volledig psychologisch onderzoek moeten worden afgenomen bij de leerling voordat er met zekerheid kan worden gesteld dat een leerling over de drie genoemde persoonskenmerken beschikt. Daarnaast is de sociale omgeving op school niet goed te onderzoeken omdat op school alleen het schoolse component van de sociale omgeving beïnvloedbaar is. De andere delen van de sociale omgeving in mindere mate of helemaal niet. Wat wel afgeleid kan worden uit dit model is dat school een stimulerend effect moet hebben op de leerling, omdat anders de hoogbegaafdheid waarschijnlijk niet tot uiting zal komen. In het onderwijs kan worden uitgegaan van de volgende definitie voor hoogbegaafde leerlingen: 'een kind is hoogbegaafd wanneer het op school uitzonderlijke prestaties levert ofwel in staat moet worden geacht om op school uitzonderlijke prestaties te leveren'. Hieronder wordt verstaan dat een leerling bij alle vakken hoge cijfers of waarderingen haalt en een hoog tempo van werken heeft en snel nieuwe dingen leert. Daarom kan de leerling veel sneller de reguliere leerstof verwerken dan een gemiddelde leerling (Drent, 1998).

Profielen hoogbegaafde kinderen

Eigenlijk kan er niet gesproken worden over het hoogbegaafde kind omdat deze kinderen onderling zo verschillen dat het niet mogelijk is om te spreken over een groep. Daarom is er door Betts en Neihart een indeling gemaakt van profielen van hoogbegaafde leerlingen. Hierin is te lezen welk gedrag kenmerkend is voor het betreffende profiel, hoe je dat specifieke profiel kunt herkennen bij het kind en welke begeleiding vanuit school gegeven zou moeten worden. Hieronder volgen de zes profielen volgens Betts en Neihart (*Zie de bron voor het complete schema*).

Profiel	Gedragskenmerk	Herkenning	Begeleiding van school
De succesvolle leerling	<ul style="list-style-type: none"> › Perfectionistisch › Goede prestaties › Zoekt bevestiging van de leerkracht 	<ul style="list-style-type: none"> › Schoolprestaties › Prestatietest › Intelligentietest 	<ul style="list-style-type: none"> › Versneld en verrijkt curriculum › Ontwikkelen van persoonlijke interesses › Vooraf testen, uitsluitend leerstof die nog niet beheerst wordt
De uitdagende leerling	<ul style="list-style-type: none"> › Corrigeert de leerkracht › Stelt regels ter discussie › Is eerlijk en direct 	<ul style="list-style-type: none"> › Nominatie door medeleerlingen / ouders › Interviews › Geleverde prestaties 	<ul style="list-style-type: none"> › Tolerant klimaat › Zelfwaardering opbouwen › Cognitieve en sociale vaardigheden trainen
De onderduikende leerling	<ul style="list-style-type: none"> › Ontkend begaafdheid › Zoekt sociale acceptatie › Wisselt in vriendschappen 	<ul style="list-style-type: none"> › Nominatie door begaafde medeleerlingen / ouders › Prestatietest › Intelligentietest 	<ul style="list-style-type: none"> › Begaafdheid herkennen en adequaat opvangen › Niet participeren in speciale activiteiten toestaan › Sekse-rol modellen geven
De dropout	<ul style="list-style-type: none"> › Neemt onregelmatig deel aan onderwijs › Isoleert zichzelf › Maakt taken niet af 	<ul style="list-style-type: none"> › Analyse van verzameld werk › Discrepancie tussen intelligentie score en geleverde prestaties › Geleverde prestaties in niet-schoolse settings 	<ul style="list-style-type: none"> › Diagnostisch onderzoek › Groepstherapie › Niet-traditionele leerervaringen buiten de klas
De leerling met leer- en / of gedragsproblemen	<ul style="list-style-type: none"> › Werkt inconsistent › Presteert gemiddeld of minder › Verstoort, reageert af 	<ul style="list-style-type: none"> › Sterk uiteenlopende resultaten op onderdelen van een intelligentietest › Herkenning door relevante anderen › Wijze van presteren 	<ul style="list-style-type: none"> › Plaatsing in programma voor begaafden › Individuele begeleiding › Voorzien van benodigde bronnen
De zelfstandige leerling	<ul style="list-style-type: none"> › Werkt zelfstandig › Ontwikkelt eigen doelen › Werkt zonder bevestiging 	<ul style="list-style-type: none"> › Bereikte schoolresultaten › Prestatietest › Intelligentietest 	<ul style="list-style-type: none"> › Ontwikkelen van een langetermijnplan voor studie › Belemmeringen in tijd en plaats wegnemen › Vervroegde toelating tot vervolgopleiding

(Boulanger, 2010)

Deelvraag 2: Wat zijn de onderwijsbehoeftes op het gebied van rekenen van meer-/hoogbegaafde leerlingen?

Onderzoeksmethode: mediaproduct internet

Met behulp van de mediabron internet hebben wij kunnen ontdekken dat meer-/hoogbegaafde kinderen andere onderwijsbehoeften hebben dan gemiddelde kinderen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste behoeften:

- * Gezien, geaccepteerd en gewaardeerd worden zoals het is
- * Behoefte aan autonomie
- * Intellectuele stimulans, uitdaging op het eigen niveau
- * Steun bij het leren van academische vaardigheden
- * Steun bij het leren van leer- en werkstrategieën
- * Steun bij het leren van sociale vaardigheden
- * Steun op emotioneel gebied
- * Contact met gelijkgestemden
- * Geen eenzijdige nadruk op prestaties of 'het hoogbegaafd zijn'
- * Begrip voor mogelijke verschillen in intellectuele, emotionele en motorische ontwikkeling
- * Begrip voor vaak voorkomende emotionele intensiteit / hooggevoeligheid (*PONTE, z.d.A*)

Onderzoeksmethode: literatuur

In de literatuur staat beschreven dat meer-/hoogbegaafde kinderen grotere sprongen maken op leergebied. Kieboom (2007) zegt hier over dat deze leerlingen daardoor minder uitleg en herhaling nodig hebben van de lesstof. Maar in de klas worden nieuwe dingen juist aangeleerd met veel herhaling. Voor het meer- en hoogbegaafde kind betekent dit verveling. Dit kan bij elk kind tot andere gevolgen en complicaties leiden. Om dit tegen te gaan, dient er goed te worden gekeken naar de behoeften van de meer- en hoogbegaafde kinderen. Zij hebben verrijking nodig van de lesstof, in plaats van herhaling. Dit kan door te 'verbreden' of te 'verdiepen'. Verbreden houdt in dat de leerling ook stof van een ander onderwerp krijgt aangeboden, het leeraanbod wordt dus verbreed. Verdiepen houdt in dat de leerling dieper (verder) ingaat op een onderwerp waarover de klas werkt. Heeft de klas het bijvoorbeeld over het klimaat en werkt het over de verschillende klimaatzones, dan mag de meer- en hoogbegaafde leerling aan de slag met de opwarming van de aarde (*Kieboom & Verhey, 2010*).

Daarnaast kunnen sommige leerlingen behoefte hebben aan versnellen. Dit betekent dat de leerling vervroegd naar groep drie gaat, één of meerdere groepen overslaat of twee groepen in één jaar doorloopt (*Drent, 1998*). Meestal wordt gedacht dat dit de oplossing voor het probleem is. In eerste instantie is dit een goed alternatief, omdat de meer- en hoogbegaafde leerling in een hogere groep weer moeilijkere lesstof krijgt aangeboden en zich dus meer uitgedaagd voelt. Ook zit het kind nu in de klas met oudere kinderen, waardoor het mogelijk meer aansluiting vindt met klasgenoten. Maar later zal blijken dat de meer- en hoogbegaafde leerling hard zijn best heeft gedaan om mee te komen met de klas, waardoor het de achterstand al snel heeft ingehaald. Dit hoeft niet in een maand of drie maanden te gebeuren, maar zeker is dat het zal gebeuren. Gevolg hiervan is dat de leerling weer niets meer bijleert en zich weer zal gaan vervelen. Het is dus weer terug bij af. Versnellen alleen kan dus nooit de oplossing zijn. Het kind zal altijd verbreding en verdieping aangeboden moeten krijgen (*Kieboom & Verheye, 2010*).

Een andere manier om aan de behoefte van de leerling toe te komen is de kangoeroeklas, oftewel de plusklas. Dit is een klas speciaal voor meer- en hoogbegaafde leerlingen, die een paar uur per week aan hun wordt aangeboden. Hierin worden niet alleen uitdagende opdrachten aangeboden, de leerlingen krijgen ook een goede werkhouding aangeleerd, ontwikkelen studievoordigheden en er wordt gekeken naar het sociaal- emotionele vlak. In tegenstelling tot wat er vaak gedacht wordt, is de plusklas geen vakantiekamp. Er wordt hard gewerkt en gesleuteld aan vaardigheden die voor deze kinderen vaak niet vanzelfsprekend zijn. Factoren die bepalen of een kind naar de plusklas kan zijn onder andere zijn intelligentie, motivatie en creativiteit (Kieboom, 2007).

De ontwikkelingsbehoefte van hoogbegaafde en begaafde kinderen binnen het onderwijs is een lange tijd niet voldoende erkend en nog steeds krijgen deze kinderen vaak niet de aandacht die zij nodig hebben. Dit kan in veel situaties leiden tot problemen als: onderpresteren, aanpassen, onzeker of faalangstig worden, de clown uithangen, zich terugtrekken of juist overschreeuwen, onrustig worden, uitdagend gedrag vertonen, enz. Gelukkig komt er steeds meer aandacht voor dit onderwerp. Uit recent onderzoek van het instituut GION van de Rijksuniversiteit Groningen naar het onderwijsaanbod aan hoogbegaafde leerlingen in het basisonderwijs blijkt dat 1/3 van de basisscholen een voorziening heeft voor het meer- en hoogbegaafde kind.

Deelvraag 3: Wat zijn de criteria om als leerling in een Plusklas te komen?

Onderzoeksmethode: interview met de intern begeleider

Voor het beantwoorden van deze deelvraag hebben wij een interview gehouden met de intern begeleider van de onder- en middenbouw. Zij heeft ons verteld dat leerlingen van de Vierambacht die aan de Plusklas willen deelnemen aan verschillende criteria moeten voldoen. Allereerst moeten ze beschikken over goede toetsresultaten bij de reguliere Cito toetsen. Wanneer een leerling A-scores heeft behaald voor de vakken rekenen en begrijpend lezen wordt het kind door getoetst op een hoger niveau. Wanneer de uitkomst van deze toetsen ook A-scores zijn, komt de leerling in aanmerking voor de Plusklas. De leerkracht en intern begeleidster gaan vervolgens kijken of de leerling ook de juiste persoonskenmerken bezit om deel te nemen aan de Plusklas. De leerling moet naast hoge toetsresultaten namelijk ook beschikken over een goede inzet en motivatie om aan de Plusklas deel te nemen. Zij moeten namelijk voldoende inzet tonen in de klas om met ander en moeilijker werk aan de slag te gaan. De leerlingen moeten laten zien dat ze op verschillende manieren met de lesstof aan het werk kunnen en dat ze het niet zomaar opgeven wanneer het even tegenzit. Daarnaast moeten ze ook voldoende gemotiveerd zijn om moeilijker werk te maken. Pas wanneer een leerling aan deze drie eisen voldoet, mag hij definitief deelnemen aan de Plusklas. Met alleen slim zijn komt de leerling er niet, omdat er bij de Plusklas ook huiswerk komt kijken. De leerling moet zich dus kunnen inzetten en gemotiveerd zijn om dit ook daadwerkelijk te maken. Door deze criteria komt het dat er ook kinderen zijn die eigenlijk wel in de Plusklas thuishoren, maar er niet inzitten omdat ze wel goede scores halen maar niet voldoende inzet tonen in de klas en niet gemotiveerd genoeg zijn om ander werk aan te pakken. Zij worden dus niet toegelaten tot de Plusklas.

De criteria die de school stelt komen overeen met de literatuur. Hierin hebben we namelijk al gelezen dat (hoog)begaafdheid niet alleen inhoudt dat een leerling over voldoende intellectuele capaciteiten beschikt, maar dat er ook persoonskenmerken als motivatie en creativiteit bij komen kijken. Er wordt door de school dus niet alleen maar rekening gehouden met de toets scores van een leerling, maar ook met zijn / haar persoonskenmerken. Voor de criteria om in de Plusklas te komen houdt de school dus goed rekening met wat er in de literatuur over meer-/hoogbegaafde kinderen wordt gezegd.

Deelvraag 4: Wat is de meerwaarde van een Plusklas?

Onderzoeksmethode: literatuur

In de literatuur hebben we gevonden dat de ontwikkelingsbehoefte van meer-/hoogbegaafde kinderen binnen het onderwijs een lange tijd niet voldoende erkend is en dat nog steeds deze kinderen vaak niet de aandacht krijgen die zij nodig hebben. Dit kan in veel situaties leiden tot problemen als: onderpresteren, aanpassen, onzeker of faalangstig worden, de clown uithangen, zich terugtrekken of juist overschreeuwen, onrustig worden, uitdagend gedrag vertonen, enz. Gelukkig komt er steeds meer aandacht voor dit onderwerp. Uit recent onderzoek van het instituut GION van de Rijksuniversiteit Groningen naar het onderwijsaanbod aan hoogbegaafde leerlingen in het basisonderwijs blijkt dat 1/3 van de basisscholen een voorziening heeft voor het hoogbegaafde kind.

De algemene doelstelling van de Plusklas is tegemoet komen aan de specifieke behoeften van hoogbegaafde kinderen in de leeftijd van 6 tot 12 jaar, zowel op intellectueel als op sociaal-emotioneel en creatief gebied, door:

- ieder kind een intellectuele stimulans en uitdaging op eigen niveau te bieden; (cognitief aspect);
- alle kinderen de gelegenheid te bieden met gelijkgestemde leeftijdsgenoten in contact te komen en daarmee te kunnen optrekken (sociaal aspect);
- de emotionele ontwikkeling doelgericht te stimuleren en (binnen de mogelijkheden) eventuele blokkades op te heffen (emotioneel aspect);
- te stimuleren dat de creatieve capaciteiten zich zo optimaal mogelijk kunnen ontplooiën (creativiteitsaspect).

Algemene effecten plusklas:

- De hoogbegaafde kinderen hebben, als ze bijvoorbeeld één dag in de week een plusklas bezoeken, zowel contact met ontwikkelingsgelijken, als met gemiddeld intelligente kinderen. Zo leren ze omgaan met iedereen, en leren ze ook hoe gemiddeld intelligente kinderen zijn en doen. En toch hebben ze ook regelmatig contact met ontwikkelingsgelijken, waar ze ook hun voordeel mee kunnen doen. Hierdoor weet het, dat het niet het enige kind is dat 'anders' is dan de rest, maar dat er nog meer van zulke mensen zijn. Hier krijgen ze herkenning en erkenning.
- In de plusklas wordt voorzien in hun behoefte aan uitdagende leerstof. Ze hoeven een keer niet die saaie lesstof te behandelen, maar ze leren dingen die ze interessant vinden, en die soms of hopelijk vaak ingewikkeld of moeilijk zijn. Ook leren ze hier hoe ze moeten leren, omdat ze dat vaak niet gewend zijn.

Deelvraag 5: Welk onderwijsarrangement verzorgt een leerkracht voor A-leerlingen?

Onderzoeksmethode: observaties

Uit de observaties hebben wij meegekregen dat de leerkracht in iedere groep de beschikking heeft tot de methode Pluspunt. Vanaf groep 3 wordt daar uitgebreid mee gewerkt. A-leerlingen krijgen standaard de verrijkings-/verdiepingsstof van deze methode. Naast deze methodes kan er vanaf groep 3 ook worden gekozen uit Kien en Rekenmeesters. Wat wij binnen de onderbouw hebben gezien is dat leerkrachten ook gebruik maken van eigen materiaal. Het gebruik van leskisten binnen de kleutergroepen hebben wij in deze observaties niet kunnen waarnemen.

Lesmethodes die verdiepen/verrijken:

* Pluspunt

Het basispakket is opgesteld naar aanleiding van de TULE rekendoelstellingen. Binnen groep 3 en 4 is er een duidelijke leerlijn te vinden. Binnen dit pakket zijn er in het werkboek en in het opdrachtenboek extra opgaven te vinden die gemarkeerd zijn met een plus. In de laatste lessen van een blok kunnen begaafde leerlingen verder met verrijkingsstof in het werkboek met puzzelachtige opgaven of vanaf groep 4 een opgavenboek met ook formele rekensommen. De opgaven van de verrijkingsstof zijn op het niveau van de toets.

* Kien

Deze methode gaat er vanuit dat een begaafde leerling (vanaf groep 3) naast het gewone werk voor rekenen, één uur per week aan rekentijd over heeft om zelfstandig aan de slag te gaan met deze methode (maar een kind mag volgens de methode ook samenwerken). Wanneer een leerling vastloopt kan hij/zij gebruik maken van een tipboek (hierin staan naast tips ook voorbeelden om bepaalde sommen aan te pakken).

Verschillende leerkrachten binnen de Vierambachtschool geven aan dat het zelfstandig werken met deze methode voor veel kinderen lastig is. Een aantal kinderen hebben een instructie nodig voordat zij met deze methode aan de slag kunnen.

Kien heeft volgens de ontwikkelaars naast het zelfstandig werken nog twee uitgangspunten. Zo zijn de opdrachten gevarieerd en motiverend. En de opdrachten zijn 'pittiger' dan reguliere rekenmethodes. De methode biedt de leerling verdieping zonder dat zij vooruit lopen op de lesstof. In de laatste opgaven van een blok laat het kind zien wat hij heeft geleerd door stof uit het blok toe te passen binnen een open opdrachtvorm. Na deze opdracht kan de leerkracht zien of de leerling de stof uit een blok beheerst.

Naast de leerkracht heeft ook de leerling in deze methode een registrerende functie. Wanneer een leerling een opdracht heeft gemaakt, schrijft hij/zij dit op een registratieformulier. Naast bijvoorbeeld de registratie van de tijd en of de leerling het zelfstandig of samen gemaakt heeft, schrijft de leerling ook op wat hij/zij van de opdracht vond. De leerkracht schrijft op dit formulier zijn/haar opmerking op.

* Rekenmeesters

Begaafde leerlingen werken hiermee met werkboekjes. Hierin staan puzzelachtige opgaven. De school heeft hier nog geen handleiding voor. Deze methode sluit net als de methode Kien niet aan op de algemene rekenmethode Pluspunt.

Onderzoeksmethode: interview met de intern begeleider

Uit het interview met de intern begeleider blijkt dat er binnen de groepen 1 en 2 nog geen verrijkende materialen aanwezig zijn op het gebied van rekenen (de leerkracht heeft overigens wel de beschikking tot de methode Pluspunt). Om verrijkende materialen te bieden denken de leerkrachten en de ib-er na over leskisten. Het gebruik van leskisten hebben wij nog niet teruggezien binnen de kleutergroepen.

Vanaf groep 3 is er extra materiaal in de klas. De kinderen kunnen gebruik maken van Pluspunt (vanaf groep 4 is er ook pluspunten voor A-leerlingen), Rekenmeesters en Kien. Daarnaast kan de leerkracht een circuitmodel organiseren met opdrachten uit de rekenmethodes. De intern begeleider geeft aan dat dit een soort projectonderwijs is. De groep A-leerlingen is groter dan de groep plus-leerlingen. Binnen de klas probeert de leerkracht de lesstof te compacten en verrijken door gebruik te maken van de beschikbare lesmethodes.

Onderzoeksmethode: enquête

Uit de enquête blijkt dat 6 van de 7 respondenten op de vraag: ‘Wat biedt u de kinderen aan extra verrijkings-/verdiepingsmateriaal op het gebied van rekenen?’, naast de gebruikelijke methodes ook eigen materiaal verzamelen voor A-leerlingen. Men probeert naar eigen inzicht, eigen materiaal om te zetten naar het niveau van het kind, maar wat het niveau van het kind is, wordt niet duidelijk. Men maakt gebruik van werkbladen, lesmateriaal van internet, Ambrasoft of Picco Picollo. Buiten de eigen groep van een leerkracht geven 4 van de 6 respondenten aan dat er niets aan extra verrijkings-/verdiepingsstof wordt gedaan. Twee respondenten geven aan dat dit in de Plusklas gebeurt. Eén respondent geeft aan huiswerk mee te geven wat aansluit bij de methode.

Op de stelling: ‘Op school wordt compacting (het schrappen van herhalings- en oefenstof) toegepast voor hoogbegaafde leerlingen’, geeft 4 van de 6 respondenten aan dat compacting grotendeels wordt toegepast, terwijl 2 van de 6 respondenten aangeven dit niet of een beetje te doen.

Op de vraag: ‘Worden er eisen gesteld aan het werken met verdiepings-/verrijkingsstof binnen de groep?’, geven dezelfde 4 van de 6 respondenten aan dat er eisen worden gesteld aan verdiepings- en verrijkingsstof, terwijl dezelfde 2 van de 6 respondenten aangeven dit niet of een beetje te doen.

1/3 deel van deze 6 respondenten doet weinig/niets aan compacting en heeft weinig/geen eisen voor verdiepings- en verrijkingsstof.

Deelvraag 6: Wat zijn de verdiepings-/verrijkingsdoelstellingen met betrekking tot rekenen voor meer-/hoogbegaafde leerlingen?

Onderzoeksmethode: interview met de intern begeleider

De intern begeleider heeft ons tijdens het interview verteld dat er voor meer-/hoogbegaafde leerlingen verschillende lesmethodes beschikbaar zijn op de Vierambachtschool.

Lesmethodes die verdiepen/verrijken:

*** Pluspunt**

Het basispakket is opgesteld naar aanleiding van de TULE rekendoelstellingen. Binnen groep 3 en 4 is er een duidelijke leerlijn te vinden. Binnen dit pakket zijn er in het werkboek en in het opdrachtenboek extra opgaven te vinden die gemarkeerd zijn met een plus. Voor begaafde leerlingen zijn er binnen de methode Pluspunt geen verdiepings-/verrijkingsdoelstellingen gemaakt. De begaafde leerlingen moeten dus voldoen aan de basisdoelstellingen van Pluspunt.

*** Kien**

De methode heeft geen leerlijn of lesdoelen. Wel staan er aspecten centraal als actief nadenken, uitleggen en reflectie. Hieruit kan de leerkracht doelstellingen maken met betrekking tot een actieve werkhouding.

*** Rekenmeesters**

Begaafde leerlingen werken hiermee met werkboekjes. Hierin staan puzzelachtige opgaven. Omdat de school geen handleiding heeft, weten we niet welke doelen er worden gesteld.

Uit het interview blijkt dat er geen specifieke doelstellingen voor A- en Plusleerlingen zijn voor het rekenen. De leerlingen kunnen binnen de klas stof maken die in een volgend blok behandeld wordt aan de gehele groep. De leerlingen hebben dan een voorsprong.

Onderzoeksmethode: observaties

Extra werk (minder uitleg, compact, verrijkend) is aangepast op het niveau van het kind, maar houdt rekening met de einddoelstellingen die er voor rekenen zijn. De leerkrachten halen deze doelstellingen uit de methodes + CITO. Er zijn geen extra doelstellingen voor begaafde leerlingen op het gebied van rekenen. Vanaf groep 3 maken de leerlingen extra werk. In groep 1 hebben we gezien dat er een map wordt bijgehouden met rekendoelstellingen. Leerlingen die goed presteren zijn eerder bij de einddoelstellingen voor groep ½ dan de basisgroep. In het begin lijkt het erop dat zij hogere doelstellingen hebben, maar uiteindelijk zijn zij een stap voor op de basisgroep die deze doelstellingen aan het einde van groep ½ behaald.

Er zijn geen rekendoelstellingen voor A-leerlingen. Zij moeten voldoen aan de doelstellingen van de leerlijn met betrekking tot rekenen. Deze leerlingen kunnen wel een voorsprong behalen door stof eerder behandeld te krijgen.

Deelvraag 7: Hoe worden de doelstellingen voor meerbegaafde-/hoogbegaafde leerlingen met betrekking tot rekenen getoetst?

Op de school hebben wij de verschillende lesmethoden onderzocht. De algemene reken-doelstellingen worden getoetst door rekentoetsen uit de methode Pluspunt en CITO. Begaafdheid in z'n algemeenheid wordt door de leerkracht getoetst met SIDI3. Dit is een gestructureerde signalerings- en diagnoseprotocol voor leerlingen van groep 1 t/m 8. Met behulp van dit protocol kunnen meer-/hoogbegaafde leerlingen ontdekt worden. Leerlingen die daar positief uitkomen kunnen vervolgens in een Plusklas komen, mits ze voldoen aan de gestelde criteria van de school.

Onderzoeksmethode: interview met de intern begeleider

Leerlingen maken de methodetoetsen en Cito-toetsen. Het extra rekenmateriaal voor A- en Plusleerlingen wordt niet getoetst, omdat daar geen toetsen voor zijn. Binnen de Plusklas wordt er niet specifiek gewerkt met rekendoelstellingen. De doelstellingen in de Plusklas doen meer een beroep op creativiteit en inzet.

Onderzoeksmethode: enquête

Op de vraag: 'Wordt de beoordeling van het werken aan verdiepings-/verrijkingstof binnen de groep op het schoolrapport weergegeven?', geven 4 van de 6 respondenten aan dat hier geen beoordeling voor is. En 2 van de 6 respondenten geven aan dat het een beetje wordt gedaan.

Naar aanleiding van een rekentoets geven 6 van de 6 respondenten aan dat (hoog)begaafde leerlingen een aangepaste instructie krijgen wat vaak op hun eigen niveau is. Het werk wordt aangepast op eigen niveau.

Deelvraag 8: Wanneer is een leerkracht datageletterd en hoe kan een leerkracht opbrengstgericht werken om een optimaal klimaat te creëren?

Onderzoeksmethode: literatuur

Voor deze deelvraag hebben we literatuur geraadpleegd. Wanneer een leerkracht de punten die hieronder worden besproken kan doorlopen en hier mee aan het werk kan gaan door de resultaten van een leerling te registreren, te interpreteren en de lesstof aan te passen op basis van deze uitkomsten, is de leerkracht datageletterd.

We vonden een definitie van Broekman en Koot (2011), die het volgende verstaan onder opbrengstgericht werken: "Het bewust, systematisch en cyclisch werken aan vooraf gestelde doelen om hiermee maximale opbrengsten te behalen."

Ledoux, Blok en Bogaard (2009) hebben hiervoor een evaluatiecyclus ontworpen met daarbij de veronderstelling dat wanneer deze cyclus goed wordt doorlopen en er geen stappen worden overgeslagen, er goed opbrengstgericht gewerkt kan worden. Dit model ziet er als volgt uit:

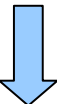
Vaststellen doelen en standaarden

Verzamelen van informatie

Registreren van vorderingen

Interpreteren van vorderingen

Nemen van beslissingen

Op veel basisscholen is het evalueren van onderwijsprocessen en toetsresultaten en op basis daarvan doelen stellen voor de inrichting van het onderwijs en de toetsresultaten een knelpunt. Op dit punt is verbetering op alle scholen wenselijk.

Analyseren van toetsresultaten

Bij opbrengstgericht werken past dat een school de beschikbare toetsgegevens goed benut. Positief is dat een grote meerderheid van scholen veel weet over de ontwikkelingen die haar leerlingen op taal- en rekengebied doormaken. Een gemiddelde school toetst haar leerlingen regelmatig en legt deze gegevens overzichtelijk vast. Dat wil echter niet zeggen dat iedere school aan dergelijke gegevens consequenties verbindt en ze dus optimaal benut. Toetsen worden vooral gebruikt om schoolvorderingen vast te stellen, terug te kijken op de resultaten en verantwoording af te leggen aan ouders, het schoolbestuur of de inspectie.

Plannen van het onderwijs

Het verhogen van de opbrengsten kan alleen bij vooruitkijken en bij het plannen van het onderwijs. Door met het hele team periodiek te kijken hoe je ervoor staat, ben je beter in staat om beslissingen te nemen over de inrichting en bijstelling van het onderwijsleerproces. De evaluatie is gericht op de toekomst en staat in teken van de verdere ontwikkeling van de leerlingen en het onderwijs. De evaluatie kan op verschillende niveaus gebeuren: op het niveau van de leerling, de groep en de school als geheel.

Belangrijkste aandachtspunten

Een school waar de leerkrachten, de directie en het bestuur samen concrete, meetbare doelen stellen en proberen de gestelde doelen te bereiken, is een opbrengstgerichte school. De belangrijkste punten zijn:

- Hoge verwachtingen hebben van leerlingen
- Uitdagende doelen stellen die passen bij de leerlingen
- Regelmatig nagaan of deze doelen behaald worden
- Aanpassingen doorvoeren in aanbod, leertijd, leeromgeving en didactische aanpak

Deelvraag 9: Hoe werkt de school aan opbrengstgericht werken en datageletterdheid?

Onderzoeksmethode: interview met de intern begeleider

Uit het interview met de intern begeleider (zie bijlage 3) blijkt dat er op rekengebied nog geen verrijkende materialen zijn voor de kinderen in de kleutergroepen. De leerkrachten en de ib-er zijn hier wel over aan het nadenken. Zij willen gaan werken met leskisten om de leerlingen extra materiaal aan te bieden.

In groep 3 is er al extra materiaal in de klas. Hier hebben de kinderen een stenvert werkboek van rekenmeesters waar zij zelfstandig uit werken. Er wordt ook aan een soort van projectonderwijs gewerkt. De kinderen gaan in groepjes een circuit doorlopen met opdrachten die niet uit het boek komen. Ook wordt er uit de methode Kien gewerkt met de leerlingen. De leerlingen in de groepen 1, 2 en 3 komen niet in een plusklas terecht, hier hebben ze voor gekozen op deze school. In groep 4 wordt ook gewerkt met de methode pluspunters. Hier werken de kinderen ook zelfstandig uit aan extra opdrachten. Vanaf groep 4 gaan de kinderen naar de plusklas.

Voor de plusklas leerlingen zijn geen aparte rekendoelstellingen. De leerlingen maken in de klas de stof die het blok erna pas behandeld gaat worden. Ook als zij op maandag met een groepje uit hun eigen groep gaan en naar de plusklas gaan wordt er niet gewerkt met doelstellingen. Daar gaat het meer om de creativiteit en inzet van de kinderen. Er wordt aan het eind van een project door de kinderen een presentatie gegeven en aan de hand van die presentaties wordt ook het rapport opgesteld. De doelstellingen voor de A-leerlingen die niet in de plusklas zitten worden niet getoetst, er zijn dus geen gegevens die verwerkt worden in het systeem van die kinderen. De kinderen krijgen wel extra materiaal en moeilijke opdrachten om aan te werken maar dit komt niet terug in toetsen en resultaten.

Onderzoeksmethode: observaties

Uit de observaties van de lessen (zie bijlage 2) blijkt dat de vragen en de opdrachten die de kinderen op rekengebied krijgen aangepast worden op het niveau van het kind. De A- en de plusleerlingen doen mee met een korte instructie en gaan vervolgens zelfstandig aan het werk met de opdrachten. De vragen die de leerkracht tijdens de instructie aan de kinderen stelt zijn over het algemeen moeilijker dan de vragen die de rest van de kinderen krijgen. Als de A- en de plusleerlingen klaar zijn met de opdrachten uit het boek gaan ze verder met een map die de kinderen hebben of met pluspunt of kien. Wat ons opviel was dat de rest van de kinderen die klaar waren dezelfde map met opdrachten hadden als de A- en plusleerlingen. Die opdrachten worden dus niet aangepast aan het niveau van de kinderen, de reguliere groep doet alleen langer erover voordat ze alle opdrachten in de map hebben gemaakt.

Onderzoeksmethode: enquête

Wat ons op is gevallen is dat er in de enquête (zie bijlage 1) door de leerkrachten iets anders wordt gezegd dan door de intern begeleider. Zij heeft in het interview (zie bijlage 3) gezegd dat er niet veel wordt gedaan met de toetsen en resultaten van de A- en plusleerlingen. De leerkrachten daarentegen zeggen dat de resultaten worden opgeslagen in het leerlingvolgsysteem en dat het groepsplan daarop wordt aangepast. Ook past de leerkracht dan de instructie aan en krijgt het kind werk op eigen niveau. Uit die antwoorden blijkt dus dat er wel wat wordt gedaan met de resultaten van de toetsen van die leerlingen. In de eigen groep wordt er gewerkt met compacten voor de A- en de plusleerlingen. Voor extra verdieping- en verrijkingsmateriaal wordt er gebruik gemaakt van de methode Pluspunt, Kien, extra werkbladen, oefenboekjes of werk op de computer. Buiten de eigen groep wordt er voor de leerlingen niet veel gedaan. Vanaf groep 4 gaan sommige kinderen wel naar de plusklas.

In dit hoofdstuk zullen wij de conclusie uitschrijven die wij gemaakt hebben naar aanleiding van de gevonden resultaten. Hiermee zullen wij antwoord geven op onze onderzoeksvraag, die wij hiervoor in delen hebben opgesplitst.

Hoe kan de Vierambachtschool voor meer-/hoogbegaafde leerlingen, binnen de groepen 1 t/m 4, een uitdagend rekenklimaat creëren waarbij de leerkracht datageletterd is en er opbrengstgericht wordt gewerkt en rekening wordt gehouden met rekendoelstellingen voor meer-/hoogbegaafde leerlingen?

Hoe kan de Vierambachtschool voor meer-/hoogbegaafde leerlingen, binnen de groepen 1 t/m 4, een uitdagend rekenklimaat creëren?

In de literatuur hebben we gelezen dat meer en hoogbegaafde kinderen behoefte hebben aan minder uitleg en herhaling van de lesstof, dit kan namelijk tot verveling leiden. Deze kinderen hebben verbreding en verdiepingsstof nodig (*Kieboom & Verhey, 2010*). Ook zijn er kinderen die behoefte hebben aan versnellen. Alleen versnellen is niet genoeg, want ook dan heeft het kind nog uitdaging nodig in de reguliere lesstof. (*Drent, 1998*).

Een manier om de behoeften van deze kinderen te vervullen is door gebruik te maken van een Plusklas. Hiervoor moeten de leerlingen wel voldoen aan de criteria die zijn gesteld door de Vierambachtschool, namelijk goede toetsscores behalen en voldoende inzet en motivatie tonen. Dit komt overeen met de literatuur, omdat er in de literatuur geschreven wordt dat meer-/hoogbegaafdheid inhoudt dat een kind niet alleen beschikt over hoge intellectuele capaciteiten, maar ook over motivatie en creativiteit (*Mönks & Ypenburg, 1995*). Op de Vierambacht worden naast hoge toetsscores dus ook andere dingen meegenomen in de beslissing om een leerling wel of niet naar de Plusklas te doen. Hierdoor kan het zijn dat er dus meer-/hoogbegaafde leerlingen eigenlijk wel in de Plusklas horen, maar er niet inzitten omdat ze niet beschikken over voldoende motivatie en inzet. Het is dus goed van de school dat hier ook naar gekeken wordt, en niet alleen naar hoe slim het kind is.

Hoe kan de leerkracht datageletterd zijn en opbrengstgericht werken?

Opbrengstgericht werken is niet afhankelijk van alleen de leerkrachten op een school, maar ook de directie en het bestuur moeten hierbij helpen. De Vierambacht is nog niet gezamenlijk bezig voor meer-/hoogbegaafde leerlingen om concrete, meetbare doelen te stellen en te proberen die gestelde doelen te bereiken. Een belangrijk punt van opbrengstgericht werken is dat de doelen aangepast worden op het niveau van het kind om zo het maximale uit elk kind te halen (*Broekman en Koot, 2011*). Bij meer-/hoogbegaafde leerlingen wordt dit nog niet gedaan. Bij het opbrengstgericht werken met meer-/hoogbegaafde leerlingen is het van belang dat alle teamleden op dezelfde wijze te werk gaan en dat dit werk op dezelfde manier geregistreerd wordt. We concluderen dat dit nog niet gedaan wordt, omdat er nog geen overeenstemming is op een leerlijn voor meer-/hoogbegaafde leerlingen. Als alle gegevens op dezelfde manier worden opgeslagen en verwerkt ontstaan er datageletterde leerkrachten.

Hoe kan er rekening worden gehouden met rekendoelstellingen voor meer-/hoogbegaafde leerlingen?

Vanaf de kleutergroepen heeft de leerkracht de beschikking om de methode pluspunt te gebruiken. Vanaf groep 3 wordt er intensief mee gewerkt door de leerkrachten. A-leerlingen krijgen standaard de verrijkings- en verdiepingsstof van deze methode. Naast deze methodes kan er vanaf groep 3 ook worden gekozen uit Kien en Rekenmeesters. Op de school is er dus verdiepings- en verbredingsstof aanwezig, maar de rekendoelstellingen zijn voor alle kinderen hetzelfde.

Voor de meer-/hoogbegaafde kinderen worden de doelstellingen niet aangepast aan hun niveau. De kinderen maken dezelfde rekenstof als de rest van de klas, zij krijgen alleen minder instructie voordat zij er aan beginnen. Er wordt dus een beroep gedaan op de zelfstandigheid van het kind.

Vanaf groep 4

gaan er ook kinderen naar de Plusklas. Wat betreft het inkorten van de instructie pakt de leerkracht het goed aan. De meer-/hoogbegaafde leerlingen hebben minder behoefte aan instructie en kunnen hierdoor sneller aan het werk (*Kieboom & Verhey, 2010*). Wat de Vierambacht nog zou kunnen verbeteren, is het opstellen van rekendoelstelling speciaal voor de meer-/hoogbegaafde leerlingen. Deze kinderen werken met de reguliere lesstof waardoor ze aan de gewone rekendoelstellingen moeten voldoen, maar zij werken ook met verrijkingsstof. Alleen hiervoor zijn geen doelstellingen opgesteld, waardoor het kind eigenlijk niet echt iets kan bereiken met het maken van het verrijkingswerk. Dit is een gemis, omdat juist de meer-/hoogbegaafde leerlingen belang hechten aan het 'waarom' van het gemaakt werk, 'waarom moet ik dit maken?', 'waarom is dit voor mij belangrijk om te leren?' (*PONTE, z.d.A*). De school zou er goed aan doen om hier mee aan het werk te gaan.

Naar aanleiding van ons onderzoek hebben wij de volgende aanbevelingen.

1. Rekendoelstellingen formuleren

Formuleer rekendoelstellingen voor de meer-/hoogbegaafde kinderen op de school. De theorie heeft ons geleerd dat de meer-/hoogbegaafde kinderen graag weten waarom ze bepaalde dingen moeten doen en moeten leren. De school kan nu niet aan de kinderen laten zien wat ze moeten leren, omdat ze geen rekendoelstellingen hebben voor deze leerlingen op hun eigen niveau. Wanneer de school rekendoelstellingen opstelt op het niveau van de leerling, kan het de leerling uitdagen om moeilijker werk te maken. De kinderen zullen dan ook meer gemotiveerd zijn omdat ze het idee hebben dat het andere werk ook echt nut heeft omdat ze bepaalde doelen moeten behalen en er ook een beoordeling aan hangt.

De rekendoelstellingen kunnen uit andere methodes gehaald worden die gericht zijn op deze leerlingen. Ook zou er informatie gevraagd kunnen worden aan andere scholen over hoe zij werken aan de rekendoelstellingen voor de kinderen. Dit is belangrijk want de kinderen kunnen dan meer uitgedaagd worden en werken op hun eigen niveau. Ook wordt er zo het maximale uit elk kind gehaald.

2. Verrijkings materiaal aanschaffen

In de theorie wordt beschreven dat meer-/hoogbegaafde leerlingen behoefte hebben aan verbreding, versnelling en minder instructie. De leerkrachten kunnen hierop inspelen door uitdagend (les)materiaal aan te schaffen, speciaal voor deze kinderen. Uit de resultaten van de enquêtes is op te maken dat er op dit moment veelal verdiepingsmateriaal uit de bestaande methodes wordt gebruikt en / of dat er werkbladen van het internet worden gehaald. Veelal is dit juist meer werk van hetzelfde, in plaats van meer werk van moeilijkere of uitdagende lesstof. Wij willen daarom de leerkrachten aanbevelen om meer uitdagend materiaal aan de leerlingen aan te bieden, zodat ze echt een beroep moeten doen op hun intellectuele vermogen, hun motivatie en hun creativiteit.

Denk hierbij aan leskisten, rekenprojecten, digitaal materiaal, smart games of Levelwerk. Door middel van uitdagend materiaal wordt er een beroep gedaan op intelligentie, motivatie en creativiteit van het kind. De leerkracht dient nog wel voldoende begeleiding te bieden aan het kind.

Vragen en discussiepunten:

- Wat kan de school precies toepassen op rekengebied om opbrengstgericht te werken?
- In hoeverre zijn de leerkrachten op de hoogte van aanwezige materialen op de school die gebruikt kunnen worden voor de meer- en hoogbegaafde kinderen?
- Kunnen we zelf rekendoelstellingen opstellen voor meer- en hoogbegaafde kinderen?
- Hoe kunnen de meer-/hoogbegaafde kinderen op rekengebied op hun niveau getoetst worden, zodat de leerkrachten een kloppend beeld hebben van wat de leerling al weet en al kan?

Suggesties:

- Een vervolgonderzoek zou gebaseerd kunnen worden op de bovenbouw.
- Een onderzoek doen naar de kennis van de leerkrachten met betrekking tot meer- en hoogbegaafde kinderen.
- Een onderzoek over hoe de gegevens nu verwerkt worden en wat hier eventueel aan veranderd kan worden om nog opbrengstgerichter te werken.

In dit hoofdstuk is de evaluatie van het praktijkonderzoek te lezen. We zullen eerst ingaan op de groepsevaluatie door middel van het bespreken van de opgestelde gezamenlijke leerdoelen. Daarna zullen wij bij de individuele evaluatie per persoon ingaan op de leerdoelen die we, ieder voor zich, aan het begin van het onderzoek voor onszelf hebben opgesteld en waar we tijdens dit onderzoek aan gewerkt hebben. De evaluatie van deze leerdoelen wordt door ieder van ons persoonlijk beschreven, vandaar dat we er voor hebben gekozen om bij die evaluatie te schrijven in de 'ik' vorm.

Groepsevaluatie

Aan het begin van ons onderzoek hebben wij als groep de volgende leerdoelen geformuleerd:

- Tijdens het minor onderzoek in het vierde studiejaar willen wij leren om een praktijkonderzoek volgens de juiste stappen te doorlopen zodat we deze tot een positief einde te brengen.
- Tijdens het minor onderzoek in het vierde studiejaar willen wij leren om relevante gegevens uit databronnen te kunnen selecteren voor het beantwoorden van onze deelvragen.

We hebben voor de leerdoelen gekozen omdat we alle drie deze vaardigheden belangrijk vonden en hier tijdens het onderzoek aan wilden werken.

Wij vinden dat we de eerste deelvraag voldoende hebben kunnen behalen, ondanks wat kleine tegenslagen. Zo startte ons onderzoek in het begin wat moeizaam. We wisten niet op welke school wij het onderzoek gingen uitvoeren en hadden nog geen beeld van de opdracht. Naarmate wij wisten welke school het zou worden en wij daar een gesprek hebben gehad met de adjunct-directeur hadden wij een beter beeld van het onderzoek. In het boek hebben we de literatuur bestudeerd over hoe een onderzoek te doen en welke stappen hierbij te ondernemen. Vervolgens hebben wij een plan van aanpak gemaakt en naar aanleiding hiervan zijn wij gestart met het onderzoek. Hierbij hebben we steeds gekeken naar welke uitleg er bij elke stap stond beschreven en wat hierbij kwam kijken. Doordat we steeds de literatuur naast ons onderzoek hebben gehouden en gelezen hebben wat er bij elke stap geschreven stond, waren wij in staat om ons onderzoek positief af te ronden door de onderzoeksvraag te beantwoorden en conclusies en aanbevelingen te formuleren voor de onderzoeksinstelling.

Het enige grote obstakel waar we tijdens ons onderzoek tegenaan zijn gelopen, is dat de communicatie tussen de school en ons wat moeizaam verliep. Een voorbeeld hiervan is de enquête. Het invullen van de enquêtes door de leerkrachten is erg moeizaam verlopen. De medewerking van de teamleden had misschien meer gestimuleerd kunnen worden door de directie zodat de leerkrachten meer motivatie hadden om het in te vullen. We hebben nu maar tien enquêtes terug gekregen waarvan er vijf volledig ingevuld waren. Hierdoor hebben wij minder resultaten kunnen verwerken en minder informatie uit de klassen kunnen verkrijgen. Wel hebben wij het interview met Paulien en onze observaties die we in de klassen gedaan hebben kunnen gebruiken en hebben wij antwoord kunnen geven op de onderzoeksvraag.

De tweede deelvraag hebben we goed kunnen oefenen tijdens het onderzoek. Hiervoor hebben we verschillende databronnen gebruikt zoals literatuur, internet en personen. Door gebruik te maken van meerdere databronnen hebben we geoefend met de verschillende manieren van gegevens verkrijgen uit deze bronnen en het selecteren van de relevantie informatie uit deze gegevens. Het verkrijgen van gegevens uit de literatuur is bijvoorbeeld makkelijker om op te zoeken, maar het kost meer tijd om deze gegevens te selecteren op relevantie. We zijn eerst op zoek gegaan naar relevante onderwerpen in de literatuur en op internet.

Vervolgens hebben we gekeken welke informatie we precies konden gebruiken voor ons onderzoek. Deze informatie hebben we samengevoegd en vervolgens weer verwerkt tot een informatief en relevant stuk voor het beantwoorden van onze deelvragen. Gegevens verkrijgen uit personen, bijvoorbeeld door het houden van een interview, kost ons meer tijd om voor te bereiden (afspraak maken, vragen opstellen, e.d.) maar deze gegevens hebben we grotendeels volledig kunnen gebruiken voor het beantwoorden van de deelvragen. Doordat we zelf de vragen konden opstellen, was het voor ons makkelijker om de juiste informatie te selecteren en deze vervolgens te gebruiken voor het beantwoorden van onze deelvragen.

Individuele evaluatie Martijn

Aan het begin en tijdens het onderzoek heb ik een aantal doelen geformuleerd waar ik mijn evaluatie wil baseren. Toen het onderzoek op gang kwam had ik een beter beeld van mijn rol binnen het onderzoek en kon ik mijn doelstellingen hierop aanpassen. Stapsgewijs wil ik een aantal persoonlijke doelen evalueren.

- Aan het einde van het onderzoek kan ik de geleerdere onderzoeksvaardigheden toepassen in nieuwe onderzoeken.

Met behulp van het boek over praktijkonderzoek heb ik over iedere stap in het onderzoek kunnen nadenken. Zo heb ik bijvoorbeeld het praktijkprobleem volledig kunnen uitdiepen. Het heeft ons aangezet om de informatie die we niet wisten uit de literatuur en onze praktijkschool te halen. Ik weet hoe ik een project moet organiseren en ik heb ervaren welke problemen er op m'n pad kunnen komen. Een enquête kan bijvoorbeeld een moeilijk instrument zijn. Ik vond het lastig om de juiste vragen te formuleren, maar dat is ons uiteindelijk toch gelukt. De vragen moesten niet alleen relevant zijn aan onze onderzoeksvragen, maar we moesten ook nadenken over het karakter van de vraag (bijv. open of gesloten). Ik vond het jammer dat de respons van onze enquête laag was terwijl we het belang van de enquête meerdere keren hadden aangegeven. In een ander onderzoek zou ik nog meer aandacht besteden aan het belang van een enquête. Bij een kleine doelgroep zou ik dan kiezen voor een persoonlijke benadering om een zo hoog mogelijke respons te krijgen. Ook zou ik nadenken over andere onderzoeksinstrumenten wanneer een onderzoeksinstrument niet werkt.

- Aan het einde van het onderzoek weet ik, hoe ik een onderzoek moet plannen bij een (externe) opdrachtgever.

Om dit doel te bereiken heb ik ervoor gekozen om de contactpersoon te zijn voor onze praktijkschool. Wanneer er een afspraak gemaakt moest worden, moest er overeenstemming zijn tussen meerdere partijen. Naar mijn mening is dit redelijk gelukt door ruim op tijd een planning door te geven en het overzicht te bewaren. Alleen het plannen van observaties was soms lastig, omdat je rekening moet houden met de planning van een ander. Dit heeft ons veel tijd gekost, maar is ons wel gelukt door aan te blijven dringen en direct op een aanbod (om te komen observeren) te reageren. Wanneer ik weer onderzoek ga verrichten zou ik ervoor zorgen dat er duidelijke afspraken zijn met betrekking tot het inplannen van bijvoorbeeld observaties. Ik weet dat je als onderzoeker afhankelijk bent van het milieu waarin je onderzoek verricht, maar ik zou nog duidelijker kunnen zijn over mijn planning om de mensen waarmee ik samenwerk de indruk te geven dat het een belangrijk onderzoek is en dat het onderzoek ook deadlines heeft.

- Aan het einde van het project heb ik handvatten gekregen om mijn onderwijs passend te maken voor het meer-/hoogbegaafde kind.

Tijdens het onderzoek ben ik op de hoogte gesteld over de actuele ontwikkelingen over het meer-/hoogbegaafde kind en opbrengstgericht werken. Meer-/hoogbegaafdheid kan op meerdere manieren geïnterpreteerd worden. Daarnaast zijn er ook leerlingen die alleen uitblinken op het gebied van rekenen. Dit maakt het creëren van passend onderwijs wellicht lastig.

Tijdens het onderzoek heb ik gezien hoe onze praktijkschool haar onderwijs aanpast aan meer-/hoogbegaafde leerlingen. Ik heb gezien dat er veel verrijkende/verdiepende materialen beschikbaar kunnen zijn, maar dat het als leerkracht lastig is om deze materialen op de juiste manier in te zetten en aan te laten sluiten bij een basismethode. Ik zou leerlingen niet meer van hetzelfde werk willen geven (ook al is dit van een verrijkende/verdiepende aard). Wat ik met deze leerlingen wil bereiken moet helder omschreven zijn. Wanneer de school geen doelstellingen heeft voor deze leerlingen zou ik er als leerkracht toch over nadenken. Vanuit deze doelstellingen kan ik als leerkracht passende opdrachten creëren.

Individuele evaluatie Kirsten

- Aan het einde van de minor kan ik plannen maken en doelen stellen en deze aanpassen of wijzigen wanneer dit nodig is.

Ik vind dat ik mijn eerste doel voldoende behaald heb. Ik heb met mijn groepje aan het begin van de minor doelen en plannen gemaakt. Zodra ik merkte dat ons doel niet haalbaar was of wij niet voldoende tijd hadden hebben wij weer overlegd en hebben wij dit bijgesteld. Ook voor mezelf had ik een planning gemaakt wanneer ik opdrachten of deelvragen klaar wilde hebben. Doordat er soms meer tijd voor nodig was en soms ook minder tijd heb ik constant mijn planning aangepast hierop.

- Aan het einde van de minor kan ik op een professionele manier de kennis die ik heb opgedaan overdragen aan mijn medestudenten en leerkrachten.

Ook mijn tweede doel heb ik voor mijn gevoel behaald. Zo hebben wij presentaties moeten geven voor onze medestudenten op de Pabo en de leerkracht. Tijdens de minor heb ik veel overlegd met mijn groepje en hebben wij nieuwe informatie met elkaar gedeeld via de mail of door met elkaar af te spreken.

Individuele evaluatie Mendi

Aan het begin van het onderzoek heb ik het volgende leerdoel voor mezelf opgesteld:

- Tijdens het minor onderzoek in het vierde studiejaar wil ik leren om op een goede manier samen te werken met studenten van een andere opleiding, zodat we een goed eindproduct kunnen afgeven.

De reden dat ik dit leerdoel voor mezelf had opgesteld was omdat ik dit onderzoek samen deed met twee studenten van de Pabo. Tijdens mijn studie heb ik ook wel eens samengewerkt met andere studenten van andere opleidingen, maar dat waren altijd studenten van ISO opleidingen. De Pabo verschilt daarvan. Omdat ik verder nog niets wist over de andere studenten is het soms moeilijk om samen te werken. Dit omdat ik niet weet hoe de ander te werk gaat en wat zijn of haar opvattingen zijn over samenwerken en welke eisen er gesteld worden aan het onderzoek en de samenwerking. Bij andere projecten heb ik soms ervaren dat de samenwerking moeizaam verliep omdat projectleden andere gedachten hadden over het project en graag hun eigen ding wouden doen. Dit vind ik lastig omdat er op die manier geen goed eindproduct kan worden neergezet. Daarom was mijn doel om op een goede manier met de andere studenten te kunnen samenwerken en dat we allemaal hetzelfde denken over de uitwerking van het project, zodat we tot een goed eindresultaat kunnen komen.

Terugkijkend op het onderzoek vind ik dat ik dit leerdoel goed heb bereikt. Er is altijd communicatie en overleg geweest met de andere studenten. Ik heb hier aan gewerkt door tijdens de bijeenkomsten op school samen te werken met de andere studenten en naar hun te luisteren. Wanneer we thuis aan het werk gingen hebben we contact gehouden via de mail en heb ik geprobeerd om zo snel mogelijk te reageren op mails en vragen. Ook heb ik met de andere studenten overlegt over allerlei dingen tijdens het onderzoek en wanneer de anderen vragen hadden heb ik geprobeerd om ze te helpen. Op deze manier heb ik goed met mijn groepsleden kunnen samenwerken.

Tijdens het onderzoek en bij het maken van het eindverslag heb ik op een goede manier moeten samenwerken, door naar elkaar te luisteren en de taken eerlijk te verdelen (zoals wie contact houdt met de instelling, wie de presentaties vormgeeft, wie er een mail stuurt naar contacten, enz.). Ook was het toen belangrijk om met elkaar te overleggen hoe we het onderzoek gingen aanpakken en uiteindelijk het eindverslag en wat we daarvoor allemaal moesten doen. Ik vind dat dit erg goed gelukt is en dat we door de samenwerking een goed onderzoek hebben kunnen doen en een goed eindproduct kunnen afleveren.

De criteria die ik bij dit leerdoel had gesteld was dat ik goed naar de anderen zou luisteren zodat ik op de hoogte was van hun meningen en dat ik zou overleggen over dingen die beslist zouden worden. Ook wou ik de anderen helpen wanneer ze met vragen naar mij toe zouden komen. Ik vind dat alle criteria behaald zijn. Ik heb naar de anderen geluisterd en heb hun uit laten praten, zodat ze hun zegje konden doen. Hierdoor kon iedereen in de groep zijn of haar mening zeggen. Ook hebben we alle beslissingen in overleg met elkaar genomen, bijvoorbeeld bij het verdelen van de taken. Er werd dan gevraagd of iedereen het er mee eens was. Dit is dus ook goed gelukt. Daarnaast heb ik geprobeerd om de anderen te helpen wanneer ze vragen hadden door te luisteren naar het probleem en door samen te kijken naar datgene waar de persoon moeite mee had en dit vervolgens samen op te lossen.

Dit leerdoel heb ik tijdens dit onderzoek wel behaald, maar verdient altijd nog de aandacht omdat ik bij mijn afstudeeronderzoek ook zal gaan samenwerken met leerkrachten op de school waar ik het onderzoek zal uitvoeren. Dan is het ook belangrijk dat de samenwerking goed gaat. Dit is voor mij ook een reden geweest om dit leerdoel nu voor mezelf op te stellen, zodat ik er in dit half jaar goed mee zou kunnen oefenen. Dit helpt mij weer bij mijn afstudeer onderzoek. Tijdens dit onderzoek heb ik er goed mee kunnen oefenen en heb ik mijn vaardigheden kunnen laten zien.

- Tijdens het minor onderzoek in het vierde studiejaar wil ik leren om een plan op te stellen waardoor ik in stappen kan toe werken naar het uitzetten van een enquête.

Dit leerdoel heb ik niet echt uitgewerkt zoals ik het voor ogen had. Ik had bedacht om een schema te maken met daarin de stappen die genomen moesten worden voor het goed voorbereiden voor het uitzetten van de enquête. Maar doordat we tijdens de bijeenkomsten met de groep al veel besproken over de enquête, zoals hoe we het gingen aanpakken, welke vragen we gingen stellen, wie de enquête precies zouden krijgen en wanneer we de enquête zouden uitzetten, vond ik het overbodig om daarnaast nog een schema te maken. Doordat we er al veel over hadden gepraat werd het voor mij ook duidelijk hoe ik dit het beste kon aanpakken. Daar had ik nu geen schema meer bij nodig. Het schema wou ik vooral maken zodat we goed voorbereid de enquête konden uitzetten, maar nu hadden we er al zoveel over gepraat dat het al duidelijk was hoe we het precies voor ogen hadden en dat ik mij daardoor goed voorbereid voelde.

De criteria die ik voor dit leerdoel had opgesteld was dat ik in een aantal stappen kon toewerken naar het uitzetten van een enquête. In feite heb ik dit alsnog gedaan. We hebben tijdens de bijeenkomsten besproken wat we precies met de enquête wouden bereiken, hoe we deze gingen opzetten en welke vragen we gingen stellen. Dit hebben we dus alsnog stap voor stap bekeken en hierdoor kwam ik ook te weten wat er vooraf ging aan het houden van een enquête en hoe hier naar toe te werken.

Tijdens dit onderzoek heb ik dit leerdoel behaald. Ik weet nu wat er vooraf gaat aan het houden van een enquête en welke stappen daarbij komen kijken. Ik kan ook het schema opstellen wanneer dit nodig is, doordat ik nu de stappen weet. Deze kennis kan ik ook weer meenemen naar mijn afstudeeronderzoek, omdat ik daar ook verschillende enquêtes zal opstellen en uitzetten.

- Boulanger, M. (2010). *Help, mijn dochter is hoogbegaafd*. Utrecht: uitgeverij Lemma
- Broekman, E. & Koot, S. (2011). 'Opbrengstgericht werken'. Geraadpleegd op 2 november 2012, via www.leraar24.nl
- Drent, S. (1998). *Hoogbegaafde kinderen kunnen meer*. Voorschoten: uitgeverij Ajodakt
- Drent, S. & Gerven, E. (2002). *Professioneel omgaan met hoogbegaafde leerlingen in het basisonderwijs*. Utrecht: uitgeverij Lemma
- Gerven, E. van (2009). *Handboek hoogbegaafdheid*. Assen: uitgeverij Van Gorcum
- Henkens, L.S.J.M. (2010). *Opbrengstgericht werken in het basisonderwijs Een onderzoek naar opbrengstgericht werken bij rekenen-wiskunde in het basisonderwijs*. Geraadpleegd op 2 november, via http://www.onderwijsinspectie.nl/binaries/content/assets/Actueel_publicaties/2010/Opbrengstgericht+werken+in+het+basisonderwijs.pdf%5B2%5D
- Kieboom, T. (2007). *Als je kind (g)een einstein is*. Tiel: uitgeverij Lannoo
- Kieboom, T. & Verheye, D. (2010). *De hoogbegaafdheid survivalgids*. Sint-Niklaas: uitgeverij Abimo
- Ledoux, G., Blok, H. & Boogaard, M. (2009). *Opbrengstgericht werken. Over de waarde van meetgestuurd onderwijs*. Amsterdam: uitgeverij SCO-Kohnstamm Instituut
- Meijer, R. (2009). "Opbrengstgericht werken" doe je zo. Utrecht: PO-Raad / Projectbureau Kwaliteit
- Mönks, F.J. & Ypenburg, I. (1995). *Hoogbegaafde kinderen thuis en op school*. Alphen aan de Rijn: Samson H.D. Tjeenk Willink
- Mulder, A. (2010). Plusgroep. *Passend onderwijs voor hoogbegaafde kinderen op de basisschool*. Helmond: Onderwijs Maak Je Samen
- PONTE – onderzoek en begeleiding van hoogbegaafde kinderen (z.d.A). *Behoeften van een hoogbegaafd kind*. Geraadpleegd op 27 oktober 2012, via <http://www.hoogbegaafd.nu/behoeften-van-een-hoogbegaafd-kind>
- PONTE – onderzoek en begeleiding van hoogbegaafde kinderen (z.d.B). *Plusklas*. Geraadpleegd op 2 november 2012, via <http://www.hoogbegaafd.nu/plusklas>

Bijlage 1: Enquête

Vraag 1: welke klas geeft u les?

1. 2
2. 1B
3. 3
4. 2
5. 1
6. 2
7. 2D
8. 2
9. 1
10. 1E

Vraag 2: hoeveel leerlingen zitten er in uw klas?

1. 26
2. 24
3. 16
4. 26
5. 21
6. 22
7. 22
8. 24
9. 22
10. 21

Vraag 3: hoeveel a-leerlingen zitten er in uw klas?

1. 10
2. 6
3. 3
4. 9
5. –
6. 6
7. 5
8. 10
9. 4
10. 2

Vraag 4: hoeveel plus leerlingen zitten er in uw klas?

1. 4
2. 1
3. 0
4. 5
5. -
6. 0
7. 0
8. 0
9. 2
10. 1

Vraag 5: Wat is uw definitie van een plus-leerling?

1. De A leerling heeft niet voldoende aan de leerstof op het hoogste niveau
2. een leerling die uitdagend materiaal nodig heeft, om hem te blijven stimuleren om tot leren te komen.
3. Een leerling die het werk van niveau vlot en snel kan maken, maar verdiepend werk niet zelfstandig kan maken. En daarom baat heeft bij niveauverrijkend materiaal Plusleerling is een leerling die het aangeboden werk van niveau vlot en snel kan maken maar uitdagende werk niet zelfstandig genoeg kan maken
4. Dit is een erg breed begrip, maar voor mij is het een leerling dat de lesstof met weinig tot geen uitleg begrijpt en boven de doelen van de leerlijn uitstijgt. Leerlingen die meer uitdaging nodig hebben in het dagelijks aanbod
5. –
6. –
7. Een leerling die na korte instructie nieuwe lesstof oppikt en daarmee aan de slag kan gaan.
8. Kinderen die op een heel ander niveau werken dan de b en c leerlingen en zelfs niet genoeg hebben aan de stof voor de a leerlingen. Die echt veel meer uitdaging nodig hebben.
9. kinderen die extra uitdaging nodig hebben, omdat zij de doelen van groep 1 al behaald hebben.
10. Een leerling die A+ scoort

Vraag 6: Wat zijn de onderwijsbehoeften van de A leerlingen in uw klas met betrekking tot rekenen?

1. Gevarieerde lesstof die de kinderen zelfstandig (eventueel met een kleine ondersteuning) kunnen uitvoeren ,zonder dat er materiaal uit groep3 wordt gehaald.
2. uitdagende werkjes\r\n
3. Rekenmateriaal wat ze uitdaagt. Geen rijtjes maar bijvoorbeeld materiaal uit KIENWerk met uitdaging, ruimte en tijd om zich daar mee bezig te houden. Werk boven het groepsniveau
4. Ik merk dat deze kinderen er al aan toe zijn om rekenen minder handelend toe te passen. Dus met abstract materiaal of op het platte vlak, bijvoorbeeld werkbladen.
5. –
6. –
7. Beginnen met het maken van sommen
8. Deze leerlingen krijgen 2 keer per week een begeleide kleine kringactiviteit. daarnaast stel je deze leerlingen tijdens activiteiten in de grote kring natuurlijk andere vragen.\r\ntijdens het spelen en werken verwacht ik van deze leerlingen dat ze moeilijkere werkjes kiezen en maken
9. Meer verdieping, ander materiaal
10. sommen tot 12

Vraag 7: Wat zijn de onderwijsbehoeften van de plus-leerlingen in uw klas met betrekking tot rekenen?

1. Hetzelfde als hierboven maar dan met nog meer uitdaging . Kinderen moeten geprikkeld worden tot meer .
2. de leerling heeft nu (in groep 1) nog voldoende uitdagend materiaal in de klas, maar ik verwacht van deze leerling dat hij nu ook uit kan leggen waarom hij tot een bepaald antwoord komt. Dat hij zijn proces kan beschrijven. (bv: ik zie een dobbelsteen met 6 ogen en met 2 ogen. De leerling zegt meteen dat is 8 samen. Ik verwacht van hem dat hij uit kan leggen hoe hij op 8 komt)
3. –

4. Deze kinderen hebben vaak behoefte aan creatieve rekenen-opdrachten. Dat is voor mij moeilijk om zo uit te leggen. Bijv een mozaïek moeten neerleggen maar dan met bepaalde restricties.
5. –
6. –
7. N.v.t.
8. –
9. meer uitdaging en verdieping. Behoeft om wel eens wat voor te doen in de grote kring. Een rustige werkomgeving met materiaal wat aansluit op het niveau van de leerlingen. Het werken in de kleine kring op niveau
10. plus en min sommen tot 20

Vraag 8: Wanneer vindt u dat een leerling in de plus-klas plaats kan nemen?

1. Als de uitdaging in de klas te weinig is , of de begeleiding te gering is
2. Als het twee keer een A+ op de cito scoort.
3. Een leerling kan plaatsnemen in de plusklas wanneer hij boven groepsniveau scoort en daarbij ook nog een goede werkhouding en interesse heeft
4. Als het de leerstof dat in de klas aangeboden wordt zonder of met weinig uitleg oppikt en toe kan passen
5. –
6. –
7. N.v.t.
8. –
9. Als kinderen op alle gebieden boven andere uitsteken. Zowel op rekenen als taal en motoriek. Ook vindt ik het belangrijk dat deze leerlingen ook goed weten hoe zij zich moeten gedragen in verschillende situaties
10. N.v.t.

Vraag 9: Wat verstaat u onder opbrengst gericht in de klas op het gebied van rekenen?

1. Werken met duidelijke doelen die behaald moeten worden .
2. dat elke leerling op niveau werkt dat het beste bij de leerling aansluit
3. Uit het kind halen wat erin zit, door hoge verwachtingen te hebben, in te spelen op de onderwijsbehoeften van een kind, en resultaten goed bij te houden en daar ook iets mee te doen. veel observeren en daar ook iets mee te doen om het kind verder te helpen
4. Doelen formuleren voor het rekenen, hierop je onderwijsaanbod aanpassen, meten van de opbrengsten, opbrengsten analyseren, nav analyse onderwijsaanbod inrichten.
5. –
6. –
7. Dat het kind de doelen van het groepsplan rekenen behaald.
8. –
9. Om kinderen een stapje verder te brengen. Het aanleren van nieuwe dingen. Het aanbieden en differentieren op niveau van de kinderen. Het registreren van rekenproblemen maar ook het registreren van de juiste handelingen tijdens het rekenen
10. dat de leerlingen de leerdoelen voor rekenen halen

Vraag 10: Wat biedt u de kinderen aan extra verrijkings-/verdiepingsmateriaal op het gebied van rekenen?

- **Kien**
- **Pluspunt**
- **Projectonderwijs**
- **Andere lesmethode, namelijk ...**
- **Anders, namelijk ....**

1. Pluspunt, anders namelijk... Eigen materiaal wat verzameld wordt door de leerkracht op het niveau van het desbetreffende kind.
2. Anders namelijk... gezien het een onderbouw groep is pak ik niet zo makkelijk werkbladen of iets dergelijks. Ik maak de lessen zelf moeilijker of ik pas de lessen aan.
3. Kien, pluspunt en anders namelijk... oefenboekjes, hoofdwerk, ambrasoft pluspunt op de computer, oefenmateriaal, picco picollo
4. Pluspunt en anders namelijk... Zelf ontworpen rekenopdrachten
5. –
6. –
7. Anders namelijk... Werkbladen van internet
8. –
9. Pluspunt, andere lesmethode en anders namelijk... Ko rekenen\rij halen aan de hand van de cito en pravo de rekendoelen die kleuters aan het eind van het jaar moeten behalen.
10. Pluspunt

Vraag 11: Op school wordt compacting (het schrappen van herhalings- en oefenstof) toegepast voor hoogbegaafde leerlingen

- **Niet**
- **Een beetje**
- **Grotendeels**
- **Volledig**

1. Grotendeels
2. Grotendeels
3. Grotendeels
4. Niet
5. –
6. –
7. –
8. –
9. Grotendeels
10. Een beetje

Vraag 12: Worden er eisen gesteld aan het werken met verdiepings-/verrijkingsstof binnen de groep?

- **Niet**
- **Een beetje**
- **Grotendeels**
- **Volledig**

1. Volledig
2. Grotendeels
3. Grotendeels

4. Niet
5. –
6. –
7. –
8. –
9. Volledig
10. Een beetje

Vraag 13: Wordt de beoordeling van het werken aan verdiepings-/verrijkingsstof binnen de groep op het schoolrapport weergegeven?

- Niet
- Een beetje
- Grotendeels
- Volledig

1. Niet
2. Een beetje
3. Niet
4. Niet
5. –
6. –
7. –
8. –
9. Een beetje
10. Niet

Vraag 14: Wat voor verdiepings-/verrijkingsstof wordt er voor uw leerlingen aangeboden buiten de eigen groep?

- Niets
- Buitenscholse activiteiten, namelijk ...
- Plusklas
- Anders, namelijk ...

1. Niets
2. Plusklas
3. nee
4. nee
5. –
6. –
7. –
8. –
9. Anders, namelijk... In groep 1 is dat niet van toepassing voor de hogere klassen is er een plusklas aanwezig. Ook zijn er soms ook buitenschoolse activiteiten zoals muziek, of bijv schaken. Bij de kleuters kunnen ouders huiswerk aan de hand van de methode ik en ko mee naar huis nemen die aansluiten bij het thema die in de klas speelt. Dit geldt echter voor alle kinderen. Kinderen die (plus) komen daardoor vaak zelf met materialen en nieuwe ideeën op school.
10. Niets

Vraag 15: Wat doet u met de uitkomsten van toetsen met betrekking tot het (hoog)begaafde kind?

- De instructie wordt aangepast
  - Het kind blijft meedoen met de groep
  - Het kind krijgt werk op het eigen niveau
  - Anders, namelijk ...
1. De instructie wordt aangepast, het kind blijft meedoen in de groep en het kind krijgt werk op eigen niveau.
  2. De instructie wordt aangepast.
  3. De instructie wordt aangepast en het kind krijgt werk op het eigen niveau.
  4. De instructie wordt aangepast, het kind blijft meedoen in de groep en het kind krijgt werk op eigen niveau.
  5. –
  6. –
  7. –
  8. –
  9. De instructie wordt aangepast, het kind blijft meedoen in de groep, het kind krijgt werk op eigen niveau en anders, namelijk... Kinderen krijgen de stof in de grote kring en daar differentieert de leerkracht al naar het niveau van de kinderen. Zij zal de vraagstelling anders stellen aan een plusleerling als een D leerling. In de kleine kring zijn de kinderen op het zelfde niveau aan het werk. Zij helpen elkaar om oplossingen te bedenken op het gebied van rekenen en taal.
  10. De instructie wordt aangepast en het kind krijgt werk op eigen niveau.

Vraag 16: Welke data verzamelt u rond het (hoog)begaafde kind?

1. toetsgegevens , maar ook gegevens die tijdens de lessen worden verzameld.
2. cito en observaties
3. toetsuitslagen observaties
4. Sidi 3.
5. –
6. –
7. –
8. –
9. Wij registreren welke doelen de kinderen behalen. Waar zij moeite mee hebben wordt ook geregistreerd. De Cito uitslag wordt geregistreerd. Pravoo is ook een registratie model waar wij mee werken.
10. N.v.t.

Vraag 17: waar wordt deze data opgeslagen?

1. In parnassys , pokgegevens ,pravoo en een eventueel ihp
2. pravoo, parnassys en eigen observatiemapje
3. parnassys
4. Digitale map SIDI 3, verdere informatie erover komt in het leerling dossier (parnassys)
5. –
6. –
7. –
8. –
9. Ja deze worden opgeslagen in een leerlingvolgsysteem\r\nparnassys alle gegevens zijn daar van de leerling te vinden\r\ntoets gegeven\r\ngroepsplan\r\npersoonlijke ontwikkelingskaart\r\nngesprek met de ib er\r\nngesprekken met de ouders\r\nsociale en emotionele ontwikkeling\r\nngedragsplan \r\naanpak op gebied van rekenen en

taal\r\nalgemene gegevens telefoonnummer enz
10. N.v.t.

Vraag 18: Wat zijn conclusies naar aanleiding van de analyse van deze data?

1. Geen conclusie alleen een bevestiging wat ik al wist
2. nog niet van toepassing. Er is nog geen toets afgenomen in groep 1
3. de toets wordt niet op hun niveau afgenomen, maar ze beheersen de stof 100%
4. Ik kan door de analyse de groei meten en ik kan zien wat de leerlingen beheersen of op uit vallen, zowel op groepsniveau als leerling niveau.
5. –
6. –
7. –
8. –
9. onze eerste toets is pas in januari, wel geeft de leerkracht waar de kinderen al bij in de groep hebben gezeten aan wat voor niveau een kind ongeveer heeft. Dit kan aangepast worden als kinderen sneller dan verwacht bepaalde doelen hebben behaald
10. n.v.t.

Vraag 19: Hoe wordt de analyse van deze data verwerkt in het groepsplan?

1. Plan wordt aangepast en gegevens van de toets maakt dat er wordt geschoven met de kinderen binnen het groepsplan (a naar B . C naar B enz.)
2. wanneer we data hebben wordt er gekeken of de leerling instructie afhankelijk, instructie gevoelig of instructie onafhankelijk is. B Egin groep 1 plaats de leerkracht dmv observatie de leerlingen in deze groepen. De cito toets helpt de leerkracht bepalen of de leerlingen in de juiste groepjes zijn ingedeeld.
3. ik bekijk of de resultaten kloppen met het doel in het groepsplan, verder neem ik mijn observaties werkhouding enz ook mee in evaluatie van het plan.
4. Op basis hiervan worden de kinderen ingedeeld in de instructie-onafhankelijke, de instructie-gevoelige of de instructie-afhankelijke groep. De doelen die geformuleerd worden zijn ook vanuit de analyse van de resultaten.
5. –
6. –
7. –
8. –
9. hyaten worden eruit gehaald en deze worden in het groepsplan als doel opgesteld
10. n.v.t.

Vraag 20: Hoe is de motivatie van (hoog)begaafde leerlingen in uw klas op het gebied van rekenen?

- **Helemaal niet gemotiveerd**
- **Niet gemotiveerd**
- **Enigszins gemotiveerd**
- **Wel gemotiveerd**
- **Heel erg gemotiveerd**

1. Enigszins gemotiveerd
2. Heel erg gemotiveerd
3. Enigszins gemotiveerd
4. Heel erg gemotiveerd
5. –
6. –

7. –
8. –
9. Heel erg gemotiveerd
10. Wel gemotiveerd

Vraag 21: Hoe is het creatieve denkvermogen van (hoog)begaafde leerlingen in uw klas op het gebied van rekenen?

- **Helemaal niet creatief**
- **Niet creatief**
- **Enigszins creatief**
- **Wel creatief**
- **Heel erg creatief**

1. Niet creatief
2. Wel creatief
3. Enigszins creatief
4. Heel erg creatief
5. –
6. –
7. –
8. –
9. Heel erg creatief
10. Wel creatief

Bijlage 2: Observaties lessen

1. Observatie rekenles

Algemeen

Leerkracht: Juf Natasja
Aantal leerlingen: 26

Groep: 2B
Aantal A-leerlingen: 10 (4 twijfel,
worden nog getoetst)

Datum: 13 november 2012
Plus klas leerlingen: 0

Starttijd: 13:00 uur

Eindtijd: 13:15 uur

Onderwerp: Rekenles getallen
Observatie gedaan door: Mendi

Lesstof

Les in het kort beschreven:

De les gaat over rekenen met getallen. De juf heeft een boom met echte kastanjes er in. De juf geeft een kaartje met een cijfer (bijv. 8) aan een kind. Dit kind haalt het aantal kastanjes uit de boom dat op het kaartje staat en legt ze in een mandje. Vervolgens geeft het kind deze kastanjes aan een ander kind. Deze telt vervolgens het aantal kastanjes in het mandje en vertelt aan de klas hoeveel dit er zijn. Het kind met het kaartje laat vervolgens het cijfer zien wat hierop staat, zodat de klas kan controleren of beide partijen het goede aantal hebben geteld.

Lesdoelen:

- * Getallen / aantallen leren
- * Getallen kunnen herkennen in andere vormen zoals cijfers (bijv. 8), voorwerpen, stipjes, turven, enz.
- * Getallen op verschillende manieren kunnen laten zien

Pedagogisch klimaat

- *Hoe is de sfeer binnen de groep?*

Rustig, de kinderen zijn geïnteresseerd in wat de leerkracht te vertellen heeft en zijn in afwachting van wat er gaat komen. De kinderen kijken goed mee met wat de andere kinderen doen, zijn erg betrokken.

- *Hoe wordt er door de kinderen gereageerd op de leerkracht?*

De kinderen luisteren goed naar de leerkrachten, zijn over het algemeen stil en luisteren aandachtig. De kinderen reageren enthousiast, het is een nieuwe rekenoefening die ze leerkracht vandaag voor het eerst uitvoert.

- *Hoe reageert een A-leerling op de leerkracht?*

Zelfde als andere leerlingen.

- *Hoe reageert de leerkracht op een A-leerling?*

De leerkracht reageert op A-leerlingen op dezelfde manier als de andere leerlingen. Geeft wel moeilijkere kaartjes (dus met hogere getallen) aan deze leerlingen.

- *Hoe reageren de leerlingen op elkaar?*

De kinderen kijken goed naar elkaar en luisteren goed naar elkaar. Zijn betrokken met elkaar omdat ze geïnteresseerd zijn in de rekenopdracht. Omdat het kind met de kastanjes zelf mag kiezen aan wie hij / zij het mandje geeft, proberen de kinderen wel de aandacht van deze persoon te trekken. Maar dit is niet storend voor de les.

Klassenmanagement

- Hoe is het klassenmanagement binnen de groep?

Omgeving

Indeling Apart Twee aan twee Groepje Kring

Beurtverdeling

Hoe Kind roept door de klas Kind steekt vinger op

>> Kinderen roepen soms ook door de klas. Hier wordt (bijna) niet op gereageerd door de leerkracht.

Hoe vaak Niet (0) 1-5 x 6-10 x 11-15 x 16+ x
Wie voornamelijk Vooraan Midden Achterin *(meerdere antwoorden mogelijk)*
Verdeling Dezelfde leerlingen Gevarieerd

>> De leerkracht geeft alleen de beurt aan het kind dat de kastanjes uit de boom mag pakken. Daarna mag het kind zelf weten wie het aantal kastanjes gaat natellen.

- *Welke materialen worden er door de kinderen gebruikt?*

* Rekenboom (figuur van een boom met daarin een deur als opening en een ruimte in de boom, gemaakt van stof)

* Echte kastanjes

* Kaartjes met daarop getallen

* Mandje

- *Hoe worden deze materialen gebruikt?*

Zie lesbeschrijving.

Instructieprincipes

- *Wat voor instructieprincipes past de leerkracht toe?*

De leerkracht legt de opdracht klassikaal uit. Vervolgens doet de leerkracht één keer de oefening voor zodat alle kinderen kunnen zien hoe de opdracht moet en wat ze zelf moeten doen.

- *Worden de vragen / opdrachten aangepast op het niveau van het kind?*

Ja, er zijn makkelijke kaartjes (lage getallen) en moeilijke kaartjes (hoge getallen). Welke aan het kind wordt gegeven ligt aan wat het kind aan kan. Aan het eind van de oefening geeft de leerkracht uitleg over de verschillende manieren van getallen laten zien, waarbij ze ook ingaat op ingewikkelde manieren hiervan (bijv. turven).

Coöperatief leren

- *Wordt er samengewerkt door de kinderen tijdens de rekenles?*

Er wordt samengewerkt door de kinderen. Ze geven de beurten door, ze tellen het aantal kastanjes van elkaar en kijken of dit klopt met het getal op het kaartje.

- *Zo ja, hoe regelt de leerkracht dit? Of regelen de kinderen het zelf?*

De kinderen regelen dit zelf na instructie van de leerkracht. Leerkracht zegt dat ze het mandje aan een ander kind moeten geven, kind kiest zelf een ander kind uit.

Opmerkingen bij de observatie

* De les is zelf bedacht voor de leerkracht en vandaag voor de eerste keer uitgevoerd.

2. Observatie rekenles

Algemeen

Leerkracht: Juf Jamilla

Groep: 4A

Datum: 29 november 2012

Aantal leerlingen: 30

Aantal A-leerlingen: 11

Plus klas leerlingen: 3

Starttijd: 11:00 uur

Eindtijd: 11:45 uur

Onderwerp: Rekenles geld / muntstukken

Observatie gedaan door: Mendi

Lesstof

Les in het kort beschreven:

Er wordt gewerkt over geld, rekenen met muntstukken. Hoeveel munten passen er in een bepaald bedrag? (bijv. in 2 euro) Er worden keersommen behandeld om bedragen uit te rekenen (bijv. 5×2 euro = 10 euro).

Lesdoelen:

De waarde van muntstukken leren kennen, zodat kinderen weten hoeveel euro er moet worden betaald bij bedragen.

Pedagogisch klimaat

- *Hoe is de sfeer binnen de groep?*

Aan het begin van de les zijn de kinderen druk. Wanneer de les eenmaal gestart is worden de kinderen wat rustiger. De meeste kinderen zijn betrokken bij de les, letten op wat er gebeurt en willen graag antwoord geven op de vragen die de leerkracht stelt. Na de uitleg gaan de kinderen zelfstandig aan het werk, hierbij is het rumoerig. De kinderen praten hardop met elkaar, lopen door de klas.

- *Hoe wordt er door de kinderen gereageerd op de leerkracht?*

De kinderen luisteren naar de vragen van de leerkracht. Een aantal kinderen roepen wel regelmatig door de klas (antwoorden voorzegen).

- *Hoe reageert een A-leerling op de leerkracht?*

Deze leerlingen reageren enthousiast, willen graag antwoord geven op de vragen die de leerkracht stelt. Roept hierbij soms door de klas, in combinatie met het opsteken van de vinger.

- *Hoe reageert de leerkracht op een A-leerling?*

Hetzelfde als op andere leerlingen. Deze leerlingen komen wel wat vaker aan de beurt, maar dit komt denk ik omdat deze leerlingen vaker hun vinger opsteken / door de klas roepen. Kinderen krijgen dezelfde vragen / opdrachten als de andere kinderen. Deze leerlingen gaan na de klassikale uitleg zelfstandig aan het werk en mogen daarna pluswerk of Kien maken.

- *Hoe reageren de leerlingen op elkaar?*

De leerlingen luisteren naar elkaar en naar de antwoorden die worden gegeven. Ze overleggen opdrachten met elkaar.

Klassenmanagement

- Hoe is het klassenmanagement binnen de groep?

Omgeving

Indeling Apart Twee aan twee Groepje Kring

Beurtverdeling

Hoe Kind roept door de klas Kind steekt vinger op
Hoe vaak Niet (0) 1-5 x 6-10 x 11-15 x 16+ x
Wie voornamelijk Vooraan Midden Achterin (*meerdere antwoorden mogelijk*)
Verdeling Dezelfde leerlingen Gevarieerd

- *Welke materialen worden er door de kinderen gebruikt?*

* Rekenwerkboeken

* Er wordt een filmpje over betalen met muntstukken gekeken op het digibord

* Spelletje op digibord >> Met muntstukken het goede bedrag maken

(Bijv. 1,95 euro, dit bedrag moet dan gemaakt worden met de muntstukken die op het bord staan afgebeeld. Van elk muntstuk is er 1. Het kind sleept dan de muntstukken naar het vlak waar ze ingevuld moeten worden, en wanneer het denkt het juiste bedrag bij elkaar te hebben klikt het op de knop 'klaar'. Er wordt dan gekeken of het juist is)

- *Hoe worden deze materialen gebruikt?*

Door de leerkracht als ondersteuning van de instructie en als oefen hulpmiddel.

Instructieprincipes

- *Wat voor instructieprincipes past de leerkracht toe?*

De lesstof uitleggen en beurten geven aan de leerlingen zodat ze kunnen leren door te oefenen.

- *Worden de vragen / opdrachten aangepast op het niveau van het kind?*

Nee, alle leerlingen krijgen dezelfde vragen en opdrachten. Er wordt gewerkt met een rekenboek en dit wordt gevolgd. Het niveau van het kind heeft wel invloed op de lengte van de uitleg (hoger niveau = kortere uitleg en eerder zelfstandig aan de slag).

Coöperatief leren

- *Wordt er samengewerkt door de kinderen tijdens de rekenles?*

Er wordt af en toe overlegt door de kinderen over het rekenwerk, maar de kinderen werken zelfstandig in hun reken werkboek. Er wordt dus niet echt samengewerkt.

- *Zo ja, hoe regelt de leerkracht dit? Of regelen de kinderen het zelf?*

N.v.t.

Opmerkingen bij de observatie

* De kinderen zitten in groepjes bij elkaar van verschillende niveaus.

* De A-leerlingen en plus leerlingen (3ster leerlingen) doen mee met de uitleg van de leerkracht. Zij mogen na de uitleg zelfstandig aan de slag met hun rekenwerk. Hierna mogen ze gaan werken met pluspunt of Kien. Dit mag in de klas of in de gang. De 2ster leerlingen doen wat langer mee met de uitleg. Zij kunnen hierna ook zelfstandig aan de slag. De leerkracht gaat verder met uitleggen aan de 1ster leerlingen en het maken van de reken opdrachten met deze leerlingen.

* De kinderen gaan onder de rekenles om de beurt oefeningen maken met geld op de computer.

3. Observatie rekenles

Algemeen

Leerkracht: juf Sylvia Groep: 1A - Nozemanstraat Datum: 13 november 2012
Aantal leerlingen: 20 Aantal A-leerlingen: 4 Plus klas leerlingen: 0

Starttijd: 13:00 Eindtijd: 13:15 + nabespreking

Onderwerp: Onder moeders paraplu!
Observatie gedaan door: Martijn Brouwer

Lesstof

Les in het kort beschreven:

De juf zingt het lied dat bij de les hoort.

Hoeveel kinderen staan er onder moeders paraplu?

In het begin staat er nog niemand onder de paraplu.

De kinderen zeggen zelf dat er niemand onder staat.

De juf wil 2 kinderen onder de paraplu.

Hoeveel kinderen moeten er nog bij om 5 kinderen te krijgen?

De juf wil weten hoeveel kinderen er onder de paraplu staan.

De juf wil weten hoe je dit moet tellen. A-leerlingen komen hier met oplossingen.

Lesdoelen:

Tellen en rekenen: werken met telbare hoeveelheden (resultatief en verkort tellen tot en met 12), erbij en eraf van 1 tot 2.

A-leerlingen werken oplossingsgericht.

Pedagogisch klimaat

- *Hoe is de sfeer binnen de groep?*

De kinderen zijn erg betrokken. Typische kleuterkenmerken (egocentrisch, beweeglijk, spontaniteit) zijn goed zichtbaar.

- *Hoe wordt er door de kinderen gereageerd op de leerkracht?*

Er wordt met enthousiasme en spontaniteit gereageerd. Enkele kinderen reageren weliswaar zonder een vinger op te steken, maar de leerkracht reageert alleen op de leerlingen die wel hun vinger opsteken of waar de leerkracht zelf om een reactie vraagt.

- *Hoe reageert een A-leerling op de leerkracht?*

Deze leerlingen komen met spontane ideeën. Zo zijn er verschillende reacties en ideeën te zien. Zo heb ik een aantal voorbeelden kunnen opschrijven.

* LK: 'Wanneer zitten er twee kinderen onder de paraplu?'

LL: '2 kinderen die echt zijn moeten onder de paraplu.'

* LK: 'Hoeveel kinderen moeten er nog bij om 5 kinderen te krijgen?'

LL: Laat spontaan 3 vingers zien.

* LK: 'Hoeveel kinderen staan er onder de paraplu?'

LL: '2 + 2'

* LK: 'Hoe tellen we dat?'

LL: 'Als ze dichtbij elkaar staan.' Een andere leerling komt vervolgens met het idee om de leerlingen 1 voor 1 te tellen en naar hun plaats te sturen.

- *Hoe reageert de leerkracht op een A-leerling?*

Probeert de leerling de kans te geven om met een oplossing te komen, maar reageert niet altijd op de input van deze leerlingen (ze moet ook op andere leerlingen letten). Zo kwam een leerling met het idee om op te tellen (2+2), maar hier werd niet op gereageerd. Er werd wel gereageerd op een leerling die de kinderen één voor één wilde tellen en naar hun plaats stuurde.

- *Hoe reageren de leerlingen op elkaar?*

Zijn vooral met zichzelf bezig. Enkele leerlingen kijken voor zich uit of komen met een ander onderwerp. De leerkracht betreft deze kinderen bij de les. Met behulp van de paraplu wordt de aandacht getrokken. Ze willen er allemaal een keer onder staan. Wanneer de leerlingen naar hun handen moeten kijken, controleren zij direct het antwoord van een ander.

Klassenmanagement

- *Hoe is het klassenmanagement binnen de groep?*

Omgeving

Indeling Apart Twee aan twee Groepje **Kring**

Beurtverdeling

Hoe Kind roept door de klas **Kind steekt vinger op**
Wordt ook wel door de klas geroepen, maar de leerkracht keurt dat direct af.

Hoe vaak Niet (0) 1-5 x 6-10 x **11-15 x** 16+ x

Wie voornamelijk Vooraan Midden Achterin (meerdere antwoorden mogelijk)

Verdeling Dezelfde leerlingen Gevarieerd

- *Welke materialen worden er door de kinderen gebruikt?*

Een paraplu

- *Hoe worden deze materialen gebruikt?*

De leerlingen staan er wel en niet onder.

Instructieprincipes

- *Wat voor instructieprincipes past de leerkracht toe?*

Klassikaal wordt er een instructie gegeven in een kring. Dit is een basisinstructie.

- *Worden de vragen/opdrachten aangepast op het niveau van het kind?*

Ja, vragen die lastig zijn worden doorspeeld naar de A-leerlingen. Bijvoorbeeld: 'Hoe tellen we dat?'

Coöperatief leren

- *Wordt er samengewerkt door de kinderen tijdens de rekenles?*

Nee

- *Zo ja, hoe regelt de leerkracht dit? Of regelen de kinderen het zelf?*

Opmerkingen bij de observatie

De les is uit de methode Pluspunt gehaald. Er is dus wel een rekenmethode voor kleuters.

De leerkracht geeft aan dat de A-leerlingen tijdens het werken gericht materiaal krijgen aangeboden om het reken/wiskundeonderwijs te bevorderen. Bijvoorbeeld puzzels in de vorm van een cirkel.

De leerlingen die na 1 oktober op school zijn gekomen krijgen hun eerste CITO-rekentoets in januari. De leerlingen die nu officieel A-leerling zijn, zijn vorig jaar getoetst op A-niveau.

Met regelmaat worden er kleine kringen georganiseerd. De leerkracht observeert dan een aantal leerlingen. De vorderingen zet zij in een map in de vorm van + / -. Wanneer een leerling veel + scoort dan vermoedt de leerkracht dat het een A-leerling kan zijn.

Voor de les heeft een groepje kinderen het lokaal verlaten. De leerkracht geeft aan dat dit een bewuste keuze is om de spanningsboog te kunnen verlengen.

4. Observatie rekenles

Algemeen

Leerkracht: juf Sylvia Groep: 1A - Nozemanstraat

Datum: 13 november 2012

Aantal leerlingen: 20

Aantal A-leerlingen: 4

Plus klas leerlingen: 0

Starttijd: 13:00

Eindtijd: 13:15 + nabespreking

Onderwerp:

Hoeveel kerstballen?

Observatie gedaan door:

Martijn Brouwer

Lesstof

Les in het kort beschreven:

De juf warmt de leerlingen op door een rekenspel te spelen op het smartboard.

Hoeveel kerstbomen zie je?

Weet je welk getal daarbij hoort?

Hoe zien de getallen eruit?

Kun je de derde kerstboom aanwijzen?

De juf wijst ook een aantal getallen aan. De leerlingen zeggen welk getal dat is.

De A-leerlingen gaan bij de juf zitten de andere leerlingen gaan aan het werk.

De juf heeft kerstballen meegenomen en een doek.

Hoeveel ballen zitten erin de doos?

Van welke kleur liggen de meeste ballen?

Welke kleur heeft de tweede bal?

Welke bal ligt erin het midden?

Een aantal kerstballen gaan onder een doek.

Hoeveel kerstballen liggen onder het doek? De juffrouw wijzigt steeds het aantal.

Wat denk je? Vervolgens laat de juffrouw de hoeveelheid ballen zien en de leerlingen tellen.

Lesdoelen:

De leerlingen kunnen een hoeveelheid tot 10 tellen.

De leerlingen herkennen getalbeelden.

A-leerlingen kunnen sorteren op kleur.

A-leerlingen kunnen verkort tellen.

Pedagogisch klimaat

- *Hoe is de sfeer binnen de groep?*

De kinderen zijn erg betrokken. Typische kleuterkenmerken (egocentrisch, beweeglijk, spontaniteit) zijn goed zichtbaar. Tijdens de de verlengde les van de A-leerlingen probeert de juffrouw een rustig klimaat te creëren door de overige leerlingen aan het werk te zetten met leerzame materialen (puzzels, zandtafel, computer) die weinig geluid maken. Echter eisen bepaalde leerlingen de aandacht van de juffrouw op. Hierdoor ontstaan er korte pauzes in de verlengde les.

- *Hoe wordt er door de kinderen gereageerd op de leerkracht?*

Er wordt met enthousiasme en spontaniteit gereageerd. Enkele kinderen reageren weliswaar zonder een vinger op te steken, maar de leerkracht reageert alleen op de leerlingen die wel hun vinger opsteken of waar de leerkracht zelf om een reactie vraagt.

- *Hoe reageert een A-leerling op de leerkracht?*

Deze leerlingen weten dat ze goed zijn in rekenen. Als je ze een hoeveelheid vraagt beginnen ze direct met tellen. Voor de ene leerling is het makkelijk om een hoeveelheid tot 5 te herkennen zonder dit te tellen de andere leerling kan snel aanwijzend tellen. Veel hoeveelheden worden nog 1 voor 1 geteld.

- *Hoe reageert de leerkracht op een A-leerling?*

Daagt de leerlingen uit door vragen te blijven stellen? Hoeveel ballen denk jij dat het zijn? De vragen stelt ze aan verschillende A-leerlingen. De juffrouw probeert het tempo te verhogen door ballen toe te voegen aan een hoeveelheid en na een goed antwoord direct nieuwe ballen onder het doek te leggen.

- *Hoe reageren de leerlingen op elkaar?*

Zijn vooral met zichzelf bezig. De leerkracht probeert iedere A-leerling bij de verlengde les te betrekken. Het is wisselend hoe de A-leerlingen op een fout antwoord reageren. De één ziet er direct en zegt daar wat van en de andere niet. De juffrouw laat deze leerlingen om en om praten en laat een gegeven antwoord controleren door andere A-leerlingen.

Klassenmanagement

- *Hoe is het klassenmanagement binnen de groep?*

Omgeving

Indeling Apart Twee aan twee Groepje Kring

Beurtverdeling

Hoe

Kind roept door de klas Kind steekt vinger op
Wordt ook wel door de klas geroepen, maar de leerkracht keurt dat direct af.

Hoe vaak Niet (0) 1-5 x 6-10 x 11-15 x 16+ x

Wie voornamelijk Vooraan Midden Achterin (meerdere antwoorden mogelijk)

Verdeling Dezelfde leerlingen Gevarieerd

- *Welke materialen worden er door de kinderen gebruikt?*

Het smartboard.

Kerstballen worden door de juffrouw neergelegd.

- *Hoe worden deze materialen gebruikt?*

De leerlingen tellen de aantallen en proberen hoeveelheden met getalbeelden te koppelen.

Door gebruik te maken van een doek met kerstballen er onder kunnen hoeveelheden geflitst worden.

De leerlingen herkennen de kleine hoeveelheden zonder de ballen één voor één te tellen.

Hiermee wordt het tempo van het tellen verhoogt.

Instructieprincipes

- *Wat voor instructieprincipes past de leerkracht toe?*

Klassikaal wordt er een instructie gegeven in een kring. Dit is een basisinstructie. Vervolgens is er een aparte instructiegroep voor A-leerlingen binnen de klas. De overige leerlingen worden aan het werk gezet.

- *Worden de vragen/opdrachten aangepast op het niveau van het kind?*

De juffrouw probeert de leerlingen uit te dagen door het tempo te verhogen en meer vragen te stellen.

Coöperatief leren

- Wordt er samengewerkt door de kinderen tijdens de rekenles?

Nee

- Zo ja, hoe regelt de leerkracht dit? Of regelen de kinderen het zelf?

Opmerkingen bij de observatie

De leerkracht heeft doelen uit pluspunt en cito overgenomen in een groepsplan voor rekenen. In dit groepsplan volgt de leerkracht de vorderingen van deze leerlingen. Dit plan is opgebouwd in categoriën (bijvoorbeeld groepsplan ordenen) met doelen. De rekensterke leerlingen zijn apart omschreven in dit plan en hebben doelen van een categorie die gemiddelde leerlingen pas later op in groep ½ krijgen. Bijvoorbeeld op gemiddeld niveau ordenen van groot naar klein en op plusniveau al kunnen sorteren op kleur. De leerkracht meet deze doelen door plus en min symbolen in een stramen van doelen in combinatie met de namen van de leerlingen te zetten. Dit werk wordt (geschreven) in een groepsmap bijgehouden.

5. Observatie rekenles.

Algemeen

Leerkracht: Juf Marsha

Groep: 3B

Datum: 20-11-2012

Aantal leerlingen: 16

Aantal A-leerlingen: 4

Plus klas leerlingen: geen

Starttijd: 8.45

Eindtijd: 9.30

Onderwerp: Vijf-structuur

Observatie gedaan door: Kirsten

Lesstof

Les in het kort beschreven:

De juf begint met de les van de dag ervoor kort te herhalen. De kinderen hebben die les al kennis gemaakt met de vijf-structuur. De juf vraagt de kinderen eerst om groepjes van 2 kinderen te maken en vervolgens om groepjes van 5 kinderen te maken.

De a-leerlingen gaan na deze korte instructie gelijk aan de slag met hun werk. Zij pakken zelf hun boek en werkboek en gaan rustig aan de slag aan hun eigen tafel. De rest van de groep krijgt de gewone instructie van de juf. Zij legt hier nog een keer uit wat de vijf-structuur is en laat dit op het bord zien aan de hand van de opdrachten. Zij bespreekt gelijk met de kinderen wat ze per opdracht moeten doen en ze maken gezamenlijk een paar sommetjes van de opdrachten. Hierna worden alle boeken en werkboeken uitgedeeld en gaat ook de rest van de klas zelfstandig aan het werk met de opdrachten. Er zijn drie kinderen die met hun boek en werkboek aan de instructietafel gaan zitten. Deze kinderen kunnen de stof niet zelfstandig maken. De juf komt hierbij zitten en doet de opdrachten gezamenlijk met die drie kinderen.

Als de kinderen klaar zijn bespreekt de juf de opdrachten met de kinderen, de kinderen vertellen ook wat zij die dag hebben geleerd.

Lesdoelen:

- De kinderen kunnen aan het einde van de les tellen met stapjes van 5, met behulp van de getallenlijn.
- De kinderen kunnen aan het einde van de les tellen tot en met 20 op de kralenketting met stapjes van 5.

Pedagogisch klimaat

Hoe is de sfeer binnen de groep?

De sfeer binnen de groep is goed en rustig. De kinderen zijn snel stil en luisteren naar de juf. De juf beloont goed gedrag en corrigeert kinderen die bijv. door de klas roepen. De juf vertelt de regels als zij het stoplicht op rood zet.

Hoe wordt er door de kinderen gereageerd op de leerkracht?

De kinderen vinden dit een leuk onderwerp, ook door de materialen die ze ervoor mogen gebruiken. Soms worden ze een beetje te enthousiast en de juf corrigeert dan gelijk.

Hoe reageert een A-leerling op de leerkracht?

De a-leerlingen reageren goed op de leerkracht. De kinderen willen alles vertellen tijdens de korte klassikale instructie.

Hoe reageert de leerkracht op een A-leerling?

De leerkracht reageert hetzelfde op de a-leerlingen als op de gewone leerlingen. Zij stelt wel de moeilijkere vragen aan de a-leerlingen.

Hoe reageren de leerlingen op elkaar?

De leerlingen willen elkaar graag helpen bij het geven van een antwoord en vullen elkaar anders aan. Tijdens het zelfstandig werken willen ze alleen iets te graag met elkaar overleggen of gezellig even kletsen.

Klassenmanagement

Hoe is het klassenmanagement binnen de groep?

Omgeving

Indeling Apart Twee aan twee Groepje Kring

Beurtverdeling

Hoe Kind roept door de klas Kind steekt vinger op
Hoe vaak Niet (0) 1-5 x 6-10 x 11-15 x 16+ x
Wie voornamelijk Vooraan Midden Achterin (meerdere antwoorden mogelijk)
Verdeling Dezelfde leerlingen Gevarieerd

Welke materialen worden er door de kinderen gebruikt?

De kinderen gebruiken het rekenrek en de rekenketting.

Hoe worden deze materialen gebruikt?

De kinderen mogen bij het zelfstandig werken zelf de materialen pakken als ze deze nodig hebben om de opdrachten te maken. De kinderen die aan de instructietafel zitten met de juf moeten deze materialen gebruiken.

Instructieprincipes

Wat voor instructieprincipes past de leerkracht toe?

De juf past de klassikale instructie toe en vervolgens de verlengde instructie voor de kinderen die dit nodig hebben.

Worden de vragen/opdrachten aangepast op het niveau van het kind?

De kinderen beginnen met dezelfde opdrachten te maken uit het werkboek. De a-leerlingen beginnen wel eerder met het maken van de opdrachten. Als ze klaar zijn pakken de a-leerlingen hun map, daar hebben ze extra werk in zitten. De opdrachten worden niet echt aangepast aan het niveau van het kind, alle andere kinderen hebben ook die map met extra werk erin, de a-leerlingen beginnen alleen sneller ermee en zijn eerder klaar.

Coöperatief leren

Wordt er samengewerkt door de kinderen tijdens de rekenles?

Tijdens de instructie wel gedeeltelijk, de kinderen maken hier zelf groepjes aan de hand van wat de leerkracht vraagt. Nee, de kinderen moeten zelfstandig de opdrachten uit hun werkboek maken.

Zo ja, hoe regelt de leerkracht dit? Of regelen de kinderen het zelf?

De kinderen maken tijdens de klassikale instructie groepjes van 5 binnen 5 seconden. De kinderen werken hier weer met de vijf-structuur. De kinderen maken zelf die groepjes en de leerkracht telt ze dan na met de kinderen of zij dit goed hebben gedaan.

6. Observatie plusklas.

Algemeen

Leerkracht: juf Pauline   Groep: 4   Datum: 26-11-2012

Aantal plusklas leerlingen: 6 → 1 kind is ziek.

Starttijd: 13.00   Eindtijd: 14.30

Onderwerp: Proefjes → chemische reactie

Observatie gedaan door: Kirsten

Lesstof

Les in het kort beschreven:

De juf herhaalt wat ze de vorige week hebben gedaan in de les, dit waren ook proefjes met een chemische reactie. De kinderen hadden hun proefje van de week ervoor bij zich en er werd besproken wat er is gebeurd tijdens die week en hoe dat zou kunnen.

Vervolgens krijgen alle kinderen zelf een nieuw proefje om uit te voeren, deze gaan de kinderen in groepjes uitvoeren. Als de kinderen alle drie de proefjes hebben uitgevoerd worden deze gezamenlijk besproken.

Aan het einde van de les krijgen de kinderen huiswerk mee voor de volgende week. Er wordt dan begonnen met een nieuw onderwerp.

Lesdoelen:

- De kinderen bekijken een chemische reactie aan de hand van proefjes.
- De kinderen leren dat stoffen veranderen als deze worden samengevoegd.
- De kinderen meten hoeveelheden af met behulp van eetlepels en theelepels.

Pedagogisch klimaat

Hoe is de sfeer binnen de groep?

Goed, de kinderen voelen zich erg op hun gemak bij elkaar en zijn zichzelf volgens de leerkracht. De sfeer is ontspannen en de kinderen zijn erg nieuwsgierig en willen zelfs alles proeven wat ze mengen met elkaar.

Hoe wordt er door de kinderen gereageerd op de leerkracht?

De kinderen reageren erg enthousiast en willen graag aan de proefjes beginnen.

Hoe reageert de leerkracht op een A-leerling?

Er is één kind die erg veel vertelt. De leerkracht reageert in het begin erg veel op dit kind. De leerkracht verbeterd als het kind verkeerde woorden gebruikt. Later geeft de leerkracht alle kinderen meer beurten om ook de rest de kans te geven om te reageren. Leerkracht reageert in het begin weinig als de kinderen een beetje doorslaan, later haalt ze de kinderen even uit elkaar die dit doen.

Hoe reageren de leerlingen op elkaar?

De kinderen bespreken alles met elkaar en vinden de proefjes erg leuk en zijn enthousiast. De kinderen zijn zichzelf en zijn erg aan elkaar gewaagd. Wat me wel opvalt is dat de kinderen samen proberen te werken, maar eigenlijk toch nog erg egocentrisch zijn waardoor ze toch apart werken.

Klassenmanagement

Hoe is het klassenmanagement binnen de groep?

Omgeving

Indeling Apart Twee aan twee Groepje Kring

Beurtverdeling

Hoe Kind roept door de klas Kind steekt vinger op

Hoe vaak Niet (0) 1-5 x 6-10 x 11-15 x 16+ x

Wie voornamelijk Vooraan Midden Achterin (meerdere antwoorden mogelijk)

Verdeling Dezelfde leerlingen Gevarieerd

Welke materialen worden er door de kinderen gebruikt?

De kinderen gebruiken glazen, cola, zout, water, thee, citroen, limonade en bakpoeder. De kinderen krijgen een gelamineerde kaart met de stappen die ze moeten doen om de proefjes uit te voeren.

Hoe worden deze materialen gebruikt?

De kinderen doen met deze materialen verschillende proefjes. De kinderen beschrijven aan de hand van de vragen wat zij denken dat er gaat gebeuren en vervolgens wat er ook echt is gebeurd. De kinderen rouleren na elk proefje en maken zelf de materialen weer schoon.

Instructieprincipes

Wat voor instructieprincipes past de leerkracht toe?

De leerkracht past klassikale instructie toe gedurende de hele les.

Worden de vragen/opdrachten aangepast op het niveau van het kind?

Ja, de vragen zijn vrij moeilijk. De leerkracht vraagt door als een kind een antwoord geeft zodat een kind ook nadenkt over wat er is gebeurd. De kinderen moeten de begrippen uitleggen aan de leerkracht en leggen verbanden.

Coöperatief leren

Wordt er samengewerkt door de kinderen tijdens de rekenles?

Ja, de kinderen doen de proefjes in twee of in drietallen.

Zo ja, hoe regelt de leerkracht dit? Of regelen de kinderen het zelf?

De leerkracht vertelt welke kinderen er samen werken met elkaar. De leerkracht loopt rond om te kijken of de kinderen de proefjes uitvoeren zoals de bedoeling is. Ook wordt de roulatie geregeld door de leerkracht, die houdt de tijd bij.

Opmerkingen bij de observatie

- De kinderen hebben in week 1 een bakje met azijn en een muntje meegekregen die de kinderen heel de week geobserveerd hebben. De kinderen vertellen en verklaren het resultaat in week 2 met elkaar.
- Proefje 1: de kinderen gebruiken bij dit proefje cola en zout. De kinderen doen de cola in een glas en gooien hier zout bij. Wat gebeurt er als je dit doet?
- Proefje 2: maak zelf prik. De kinderen hebben één glas met gewone siroop en één glas waar ze bakpoeder bij de siroop gooien. Wat gebeurt er?
- Proefje 3: citroenthee. De kinderen maken gewone thee en kijken wat er gebeurt als je hier citroensap bij gooit.

Bijlage 3: Interview Paulien

1. Welke verrijkende materialen zijn er op rekengebied aanwezig op de school voor de groepen 1 t/m 4? Hoe worden de kinderen uitgedaagd die niet in de plusklas zitten?

In de groepen 1 en 2 zijn er momenteel nog geen verrijkende materialen aanwezig op het gebied van rekenen in de school. De leerkrachten en de ib-er zijn hier wel over aan het nadenken. Zij willen gaan werken met leskisten om de leerlingen extra materiaal aan te bieden.

In groep 3 is er al extra materiaal in de klas. Hier hebben de kinderen een stenvert werkboek van rekenmeesters waar zij zelfstandig uit werken. Er wordt ook aan een soort van projectonderwijs gewerkt. De kinderen gaan in groepjes een circuit doorlopen met opdrachten die niet uit het boek komen. Ook wordt er uit de methode Kien gewerkt met de leerlingen. De leerlingen in de groepen 1, 2 en 3 komen niet in een plusklas terecht, hier hebben ze voor gekozen op deze school. In groep 4 wordt ook gewerkt met de methode pluspunters. Hier werken de kinderen ook zelfstandig uit aan extra opdrachten. Vanaf groep 4 gaan de kinderen naar de plusklas.

2. Kunt u wat vertellen over de plusklas? (inhoud, doel, invulling van bijeenkomsten, enz.)

Donderdag 15 november is een ouderbijeenkomst met betrekking tot de plusklas. Hier worden de ouders ingelicht of hun kinderen wel of niet naar de plusklas gaan en wat de reden hiervoor is.

Maandag 19 november start de plusklas voor de kinderen. De kinderen gaan vanaf dan elke week op maandagmiddag uit hun eigen klas. De kinderen uit alle groepen 4 worden bij elkaar gezet in de plusklas.

In de plusklas wordt vooral naar de werkhouding en de motivatie gekeken van de kinderen. De kinderen leren om hun opdrachten te plannen en zij moeten een beroep doen op hun eigen vaardigheden, die ze al kennen. Er wordt ook gewerkt met geïntegreerde projecten in de plusklas. De bedoeling hiervan is dat de kinderen zich verdiepen in bepaalde onderwerpen. Aan het einde van zo'n project geven de kinderen een presentatie of maken zij een werkstuk over wat zij geleerd hebben die periode.

De kinderen die in de plusklas zitten krijgen een apart rapport hiervan. De resultaten op het rapport zijn gebaseerd op open observaties, dus hoe de kinderen werken en in de klas zijn, en zijn gebaseerd op een presentatie of werkstuk wat zij aan het einde van een project hebben gemaakt. Er wordt dus niet gewerkt met toetsen die worden afgenomen en cijfers die ze daarop baseren.

3. Aan welke voorwaarden moet een kind voldoen wil het kunnen plaatsnemen in de plusklas?

Er zijn een aantal voorwaarden waaraan een kind moet voldoen wil het mee mogen doen in de plusklas. Allereerst wordt er naar de toetsresultaten van een kind gekeken, dit zijn de reguliere cito toetsen. Als een kind A-scores heeft voor meerdere vakken, hier zijn dat rekenen en begrijpend lezen, wordt een kind doorgetoetst. Als die toetsgegevens ook goed zijn voor allebei de gebieden mag een kind deelnemen aan de plusklas.

De leerkrachten vullen ook lijsten in, dit zijn signaleringslijsten, er wordt op deze school gebruik gemaakt van Sidi3. Dit doen zij op individueel niveau en op klassenniveau. Als een leerling namelijk wel goede scores haalt, maar in de klas niet zijn best doet en alles wel prima vindt, mag hij alsnog niet deelnemen aan de plusklas. Het kind moet dan eerst bewijzen dat hij of zij ook in de klas zijn best gaat doen.

4. Hoeveel kinderen zitten / kunnen er in de plusklas?

Er zitten momenteel van de groepen 4 tien kinderen in de plusklas. Er zijn qua niveau wel meer kinderen die de plusklas aan zouden kunnen, maar zoals ik al eerder zei hebben die kinderen niet goed hun best gedaan in de eigen klas, en moeten ze het dus verdienen om in de plusklas te mogen komen.

5. Hoe komt het dat er A-leerlingen zijn die niet in de plusklas zitten?

Als er kinderen zijn die rekenen heel goed beheersen, maar begrijpend lezen niet, mogen zij niet in de plusklas. De kinderen hebben dan nog veel waar zij aan moeten werken, en doordat ze in de plusklas nog extra werk krijgen zijn ze bang dat het kind op andere gebieden achter raakt. Ook moeten de kinderen voldoen aan de eisen die Sidi3 stelt. De leerkracht vult hiervoor verschillende signaleringslijsten in, en als er uit die lijsten niet komt dat een kind de plusklas aankan mag hij heur ook niet heen.

6. Wat zijn de voor- en nadelen van de plusklas?

Het is nog in het begin stadium, dus het is nu nog allemaal zoeken.

Het nadeel is dat het hier een grote school is. Ze lopen qua tijd en ruimte vast.

De leerkrachten hadden minder werk aan de plusleerlingen doordat zij uit de klas werden gehaald.

De kinderen zitten met 'soortgenoten, ze voelen zich begrepen.

7. Wat vinden de kinderen zelf van de plusklas?

De kinderen zelf zijn erg enthousiast erover.

8. Wat is voor u de definitie van een plus-leerling?

Een plus leerling moet een goede werkhouding hebben in de lessen en bij de projecten. Een leerling moet verbanden kunnen leggen. Een leerling moet laten zien dat hij moeite wilt doen om een opdracht goed af te ronden.

9. Heeft u rekendoelstellingen voor deze leerlingen? Zo ja, welke?

De leerlingen maken de stof die het blok erna eigenlijk pas komt. De leerlingen werken dus ook aan de doelen die de rest van de kinderen het volgende blok pas krijgen. Deze doelstellingen worden niet benoemd voor de kinderen. Ook werken de kinderen zelfstandig uit de methode Kien, Rekenmeesters en Pluspunters. Zij hebben hier een werkboek van in de klas liggen waar ze zelfstandig uit gaan werken als zij de stof die ze moeten maken af hebben.

10. Hoe worden deze doelstellingen getoetst?

Er wordt niet specifiek gewerkt met doelstellingen in de plusklas. Daar gaat het meer om de creativiteit en inzet van de kinderen. Er wordt aan het eind van een project door de kinderen een presentatie gegeven en aan de hand van die presentaties wordt ook het rapport opgesteld. De doelstellingen voor de a-leerlingen die niet in de plusklas zitten worden niet getoetst. De kinderen krijgen wel extra materiaal en moeilijke opdrachten om aan te werken maar dit komt niet terug in toetsen en resultaten.

11. Hoe verwerkt u deze gegevens in het systeem?

De gegevens worden niet verwerkt in het systeem, er wordt dus ook verder niet zoveel mee gedaan.

12. Welk onderwijsarrangement verzorgt u voor de A leerlingen in de klas?

De groep A kinderen die in de klas blijft is groter dan de groep pluskinderen.

Er wordt in de klas gewerkt met (beperkt) compacten en verrijken.

13. Hoe werkt u opbrengstgericht met plus leerlingen?

Er gaat worden gekeken naar wat ze kunnen en mogen verwachten van de leerlingen. Dit is per groep en per leerjaar verschillend en dit moeten ze nog gaan bekijken.